दैनिक
राज्य लोकतंत्र
नवी दिशा... नवे विचार...

आजचे पंचांग

दिनांक : १६ जुलै २०२६ वार : गुरुवार माह (अमावस्यांत) : आषाढ माह (पूर्णिमांत) : आषाढ ऋतु : वर्षा आयन : दक्षिणायन पक्ष : शुक्ल पक्ष तिथी : द्वितीया तिथी (सकाळी ०८:५२ पर्यंत) त्यानंतर तृतीया तिथी नक्षत्र : आश्लेषा नक्षत्र (रात्री ०७:५१ पर्यंत) त्यानंतर मघा नक्षत्र योग : सिद्धि योग (१७ जुलै रात्री ०१:२१ पर्यंत) त्यानंतर व्यातीपात योग करण : कौलव करण (सकाळी ०८:५२ पर्यंत)

"लाव रे भैयाला व्हिडिओ कॉल..."

पुणे : पुण्यातील कोथरूड परिसरात भररस्त्यात एका तरुणावर कोयत्याने जीवघेणा हल्ला झाल्याने एकच खळबळ उडाली आहे. मोबाईल शॉपीत काम करणारे अमित सुरेश शिंदे (वय ३५) यांच्यावर मंगळवारी (१४ जुलै) सायंकाळी कर्वे रस्त्यावरील कोथरूड स्टँडजवळ कोयत्याने वार करण्यात आले. या हल्ल्यात अमित शिंदे गंभीर जखमी झाले असून त्यांच्यावर खासगी रुग्णालयात उपचार सुरू आहेत.

आरएनआय : MAHMAR/2021/85884 गुरुवार, दि. १६ जुलै २०२६ वर्ष - १ अंक - २८७ पाने - ४ पुणे/पिंपरी-चिंचवड

बुलडोझर न्याय की कायद्याचे राज्य?

जौहर विद्यापीठावरील कारवाईने लोकशाहीसमोर उभे केलेले कठीण प्रश्न

■ दैनिक राज्य लोकतंत्र

नवी दिल्ली । विशेष विश्लेषण

उत्तर प्रदेशातील रामपूर येथील मौलाना मोहम्मद अली जौहर विद्यापीठाच्या ४० पैकी ३८ इमारती बेकायदेशीर असल्याचा दावा करत त्या पाडण्याचे आदेश प्रशासनाने दिल्यानंतर पुन्हा एकदा बुलडोझर संस्कृतीवर देशभरात चर्चा सुरू झाली आहे. योगी आदित्यनाथ सरकारने ही कारवाई बेकायदेशीर बांधकामांविरोधातील झिरो टॉलरन्स धोरणाचा भाग असल्याचे म्हटले आहे. मात्र, या कारवाईमुळे कायद्याचे राज्य, न्यायप्रक्रिया आणि भारताच्या बहुविध सामाजिक मूल्यांविषयी गंभीर प्रश्नही उपस्थित झाले आहेत.

कोणतेही बांधकाम बेकायदेशीर असल्यास त्यावर कारवाई करणे हा प्रशासनाचा अधिकारच नव्हे, तर कर्तव्य आहे. परंतु, अशी कारवाई संविधानाने निर्धारित केलेल्या न्यायप्रक्रियेनुसार, पारदर्शकपणे आणि कोणताही भेदभाव न करता झाली पाहिजे. अन्यथा, बुलडोझर हा केवळ अतिक्रमण हटवण्याचे साधन न राहता राजकीय आणि प्रतीकात्मक शक्तीचे प्रदर्शन म्हणून पाहिला जाऊ शकतो.

भारतीय संविधान प्रत्येक नागरिकाला कायद्यापुढे समानतेचा अधिकार देते. दोष सिद्ध होण्यापूर्वी शिक्षा देणे किंवा न्यायालयीन प्रक्रिया पूर्ण होण्यापूर्वी कठोर दंडात्मक कारवाई करणे, ही लोकशाही

व्यवस्थेसाठी चिंतेची बाब ठरू शकते. त्यामुळे अशा प्रत्येक प्रकरणात प्रशासनाने पुरावे, मंजुरीची प्रक्रिया, संबंधितांना सुनावणीची संधी आणि न्यायालयीन पर्याय यांचा पूर्ण आदर करणे आवश्यक आहे.

भारताची ओळख ही विविध धर्म, भाषा, संस्कृती आणि विचारांच्या सहअस्तित्वातून निर्माण झाली आहे. त्यामुळे कोणत्याही समुदायाशी संबंधित संस्थेवर होणारी मोठी कारवाई ही केवळ कायदेशीर विषय राहत नाही, तर तिचे सामाजिक आणि राजकीय परिणामही दूरगामी असतात. अशा वेळी प्रशासनाने केवळ कायदा अंमलात आणण्याबरोबरच समाजात विश्वास निर्माण करण्याची जबाबदारीही पार पाडली पाहिजे.

या प्रकरणात प्रशासनाचा दावा आहे की ३८ इमारती विनापरवाना उभारण्यात आल्या आहेत, तर विद्यापीठ प्रशासनाने अधिकारक्षेत्र आणि मंजुरी प्रक्रियेबाबत वेगळी भूमिका मांडली आहे. अशा परिस्थितीत अंतिम सत्य न्यायालयीन आणि कायदेशीर प्रक्रियेतूनच स्पष्ट होईल. बुलडोझर हा कायद्याचा पर्याय असू शकत नाही. लोकशाहीत अंतिम अधिकार न्यायव्यवस्थेचा असतो, यंत्रणेच्या शक्तिप्रदर्शनाचा नव्हे. कायद्याचे कठोर पालन जितके आवश्यक आहे, तितकेच न्याय, निष्पक्षता आणि मानवी प्रतिष्ठेचे संरक्षणही आवश्यक आहे.

प्रश्न केवळ जौहर विद्यापीठाचा नाही. प्रश्न असा आहे की भारताची लोकशाही कायद्याच्या राज्यावर चालणार की बुलडोझरच्या प्रतिमेवर? जर प्रत्येक कारवाई संविधानाच्या चौकटीत, समान निकषांवर आणि न्यायप्रक्रियेचा पूर्ण सन्मान राखून झाली, तरच भारताची विविधतेवर आधारित सामाजिक मूल्ये, लोकशाहीची प्रतिष्ठा आणि कायद्यावरील जनतेचा विश्वास अबाधित राहील.

सारांश वृत्त

संयुक्त राष्ट्र सुरक्षा परिषदेत भारताची दावेदारी; जागतिक संकटाच्या पार्श्वभूमीवर जयशंकरांची न्यूयॉर्कमध्ये महत्त्वाची बैठक

■ दैनिक राज्य लोकतंत्र

न्यूयॉर्क । वृत्तसंस्था

परराष्ट्र मंत्री एस. जयशंकर यांनी न्यूयॉर्क येथे संयुक्त राष्ट्रांचे सरचिटणीस अँटोनियो गुटेरेस यांची भेट घेत मध्य पूर्व आणि युक्रेनमधील सुरू असलेल्या संघर्षांवर चर्चा केली. याचवेळी भारताने २०२८–२९ या कालावधीसाठी संयुक्त राष्ट्र सुरक्षा परिषदेच्या (UNSC) अस्थायी सदस्यपदासाठी अधिकृत प्रचार मोहिमेला सुरुवात केली आहे. या बैठकीत पश्चिम आशियातील वाढता संघर्ष, युक्रेनमधील युद्ध, जागतिक शांतता, बहुपक्षीय सहकार्य आणि संयुक्त राष्ट्रांच्या सुधारणांवर चर्चा झाल्याची माहिती देण्यात आली. भारताने जागतिक सुरक्षेशी संबंधित प्रश्नांवर संवाद आणि राजनैतिक तोडग्यांवर भर दिल्याचे सूत्रांनी सांगितले. भारत यापूर्वीही अनेक वेळा सुरक्षा परिषदेचा अस्थायी सदस्य राहिला आहे. आता २०२८–२९ च्या कार्यकाळासाठी भारताने पुन्हा उमेदवारी जाहीर करत आंतरराष्ट्रीय पाठिंबा मिळविण्यासाठी राजनैतिक प्रयत्न सुरू केले आहेत. मात्र, संयुक्त राष्ट्रांच्या सुरक्षा परिषदेच्या रचनेत बदल आणि कायम सदस्यत्वाच्या प्रश्नावर अनेक वर्षांपासून चर्चा सुरू असतानाही ठोस सुधारणा झालेल्या नाहीत. त्यामुळे भारतासह अनेक देशांनी संयुक्त राष्ट्र व्यवस्थेत अधिक प्रतिनिधित्व आणि सुधारणा करण्याची मागणी पुन्हा अधोरेखित केली आहे. दरम्यान, भारताची ही मोहीम अशा वेळी सुरू झाली आहे, जेव्हा मध्य पूर्व, युक्रेन आणि इतर प्रादेशिक संघर्षांमुळे संयुक्त राष्ट्रांच्या प्रभावी भूमिकेवर आणि जागतिक संस्थांच्या कार्यक्षमतेवर पुन्हा प्रश्न उपस्थित होत आहेत. भारताला सुरक्षा परिषदेतील स्थान मिळविण्यासाठी व्यापक आंतरराष्ट्रीय पाठिंबा मिळतो का, याकडे आता जगाचे लक्ष लागले आहे.

बालगृहांचा निर्णय स्वागतार्ह; पण ऊसतोड मजुरांच्या वेदनांवर हा कायमस्वरूपी उपाय की केवळ राजकीय घोषणा?

■ दैनिक राज्य लोकतंत्र

मुंबई । विशेष विश्लेषण

राज्यातील ऊसतोड कामगारांच्या मुलांसाठी स्थलांतराच्या काळात बालगृहे उपलब्ध करून देण्याचा महिला व बालविकास मंत्री आदिती तटकरे यांचा प्रस्ताव निःसंशय संवेदनशील आणि स्वागतार्ह आहे. मुलांचे शिक्षण खंडित होऊ नये, मुलींचे शिक्षण टिकून राहावे आणि बालविवाहाला आळा बसावा, हा या निर्णयामागील उद्देश महत्त्वाचा आहे. मात्र, या निर्णयामुळे एक मूलभूत प्रश्न पुन्हा ऐरणीवर आला आहेऊसतोड कामगारांची पिढ्यान्पिढ्या सुरू असलेली स्थलांतराची वेळच का येते?

दरवर्षी लाखो ऊसतोड कामगार कुटुंबांसह शेकडो किलोमीटर स्थलांतर करतात. त्यांची मुले शिक्षणापासून दूर जातात, महिलांना असुरक्षित परिस्थितीत काम करावे लागते आणि कुटुंबे कर्जाच्या दुष्टचक्रात अडकून राहतात. अशा परिस्थितीत बालगृहे हा तात्पुरता दिलासा असू शकतो; पण तो मूळ समस्येवरचा उपाय नाही.

खरा प्रश्न आहे तो ग्रामीण अर्थव्यवस्थेचा. शेती परवडत नसल्याने, सिंचनाचा अभाव, उत्पादनाला हमीभाव न मिळणे, रोजगाराच्या मर्यादित संधी, कर्जबाजारीपणा आणि ग्रामीण उद्योगांचा अभाव यामुळे हजारो कुटुंबांना ऊसतोडीच्या मजुरीसाठी स्थलांतर करावे लागते. या कारणांवर प्रभावी उपाय न करता केवळ स्थलांतरानंतरच्या व्यवस्थांवर भर दिल्यास समस्या कायम राहण्याची भीती आहे.

सरकार बालगृहे उभारेल, मुलांचे शिक्षण सुरू ठेवेल आणि बालविवाह रोखण्यासाठी उपाययोजना करेल, ही सकारात्मक बाब आहे. पण त्याचवेळी सरकारने स्वतःलाच काही कठोर प्रश्न विचारण्याची गरज आहे. दरवर्षी त्याच जिल्ह्यांतील कुटुंबे पुन्हा स्थलांतर का करतात? त्यांच्या गावात वर्षभर रोजगार, शेतीसाठी पाणी, योग्य बाजारभाव आणि आर्थिक स्थैर्य निर्माण करण्यासाठी दीर्घकालीन धोरण का दिसत नाही?

ऊसतोड कामगारांच्या मुलांचे संरक्षण ही राज्याची जबाबदारी आहेच. पण त्याहून मोठी जबाबदारी म्हणजे अशी परिस्थिती निर्माण करणे की या मुलांना आई-वडिलांपासून दूर राहण्याची वेळच येऊ नये. विकासाचा खरा अर्थ केवळ निवारा उपलब्ध करून देण्यात नाही, तर स्थलांतराची सक्ती कमी करण्यात आहे. राजकारणात अशा घोषणा तात्काळ सकारात्मक संदेश देतात. मात्र, त्यांचे यश हे बालगृहांच्या संख्येवर नव्हे, तर भविष्यात ऊसतोडीसाठी स्थलांतर करणाऱ्या कुटुंबांची संख्या कमी होते का, यावर मोजले जाईल.

ऊसतोड कामगारांच्या मुलांसाठी बालगृहे उभारणे हा आवश्यक सामाजिक हस्तक्षेप आहे; परंतु शेतकरी, शेतमजूर आणि ग्रामीण अर्थव्यवस्थेच्या मूळ प्रश्नांवर ठोस सुधारणा झाल्याशिवाय अशा योजना वेदना कमी करतील, पण वेदनेचे कारण दूर करू शकणार नाहीत.

सोनम वांगचुकांचे उपोषण आणि सरकारसमोरील प्रश्न : आंदोलनांनीच तरुणांचे भविष्य बदलणार, की आता संवादाची वेळ आली आहे?

■ दैनिक राज्य लोकतंत्र

नवी दिल्ली । विशेष विश्लेषण

शिक्षणतज्ज्ञ आणि पर्यावरण कार्यकर्ते सोनम वांगचुक यांच्या बेमुदत उपोषणाला १८ दिवस पूर्ण झाले असून त्यांच्या प्रकृतीबाबत चिंता व्यक्त केली जात आहे. अनेक कलाकारांनी त्यांना पाठिंबा देत उपोषण मागे घेण्याचे आवाहन केले आहे, तर त्यांच्या आरोग्याच्या संरक्षणासाठी दिल्ली उच्च न्यायालयात जनहित याचिकाही दाखल करण्यात आली आहे.

या घडामोडींमुळे एक व्यापक प्रश्न समोर येतो देशातील तरुणांच्या समस्या सोडवण्यासाठी आंदोलनेच एकमेव मार्ग उरला आहे का? आणि सरकारने अशा आंदोलनांकडे कोणत्या दृष्टिकोनातून पाहावे?

सोनम वांगचुक यांच्या आंदोलनाचा केंद्रबिंदू कथित परीक्षा गैरव्यवहार, विद्यार्थ्यांचा विश्वास आणि शिक्षण व्यवस्थेतील उत्तरदायित्व हे मुद्दे आहेत. हे प्रश्न केवळ एका आंदोलनापुरते मर्यादित नाहीत; ते लाखो विद्यार्थ्यांच्या भविष्याशी संबंधित आहेत. स्पर्धा परीक्षांमध्ये पारदर्शकता, विश्वासार्हता आणि वेळेवर न्याय मिळणे ही कोणत्याही लोकशाहीची मूलभूत अपेक्षा असते. लोकशाही व्यवस्थेत नागरिकांना शांततामय आंदोलन करण्याचा अधिकार आहे. त्याचवेळी निवडून आलेल्या सरकारची जबाबदारी केवळ कायदा-सुव्यवस्था राखण्यापुरती मर्यादित नसून, जनतेच्या चिंतेकडे वेळेवर लक्ष देणे आणि आवश्यक तेथे संवाद साधणेही तितकेच महत्त्वाचे आहे. येथे सरकारसमोर काही नैतिक आणि लोकशाहीवादी प्रश्न उभे राहतात. जर विद्यार्थी, शिक्षक, सामाजिक कार्यकर्ते किंवा विविध क्षेत्रांतील नागरिक वारंवार आंदोलनाचा मार्ग स्वीकारत असतील, तर त्यामागील असंतोषाची कारणे काय आहेत? परीक्षा प्रक्रियेवरील विश्वास अधिक मजबूत करण्यासाठी कोणत्या सुधारणा केल्या जात आहेत? आणि गंभीर स्वरूपाचे आंदोलन दीर्घकाळ सुरू राहिल्यानंतर सरकार संवादाची पुढाकार कधी घेणार? याचवेळी आंदोलन करणाऱ्यांसाठीही एक महत्त्वाचा प्रश्न आहे. उपोषणासारखे कठोर आंदोलन समाजाचे लक्ष वेधून घेऊ शकते; मात्र दीर्घकाळ आरोग्य धोक्यात घालणे हा कोणत्याही लोकशाहीतील आदर्श मार्ग ठरू शकत नाही. विचार, संवाद आणि संस्थात्मक सुधारणा या अधिक टिकाऊ उपाययोजना मानल्या जातात.

अजित पवार : महाराष्ट्राच्या राजकारणातील प्रभावी प्रशासक; शासकीय गौरवाने त्यांच्या कार्याची अधिकृत दखल

■ दैनिक राज्य लोकतंत्र

मुंबई । विशेष विश्लेषण

राज्य सरकारने माजी उपमुख्यमंत्री स्व. अजित अनंतराव पवार यांच्या जयंतीचा समावेश शासकीय स्तरावर साजरा करण्यात येणाऱ्या राष्ट्रपुरुष व थोर व्यक्तींच्या यादीत करण्याचा निर्णय घेतला आहे. त्यामुळे २२ जुलैपासून त्यांच्या जयंतीनिमित्त राज्यातील शासकीय कार्यालये, स्थानिक स्वराज्य संस्था तसेच शाळा-महाविद्यालयांमध्ये विविध कार्यक्रमांचे आयोजन केले जाणार आहे. हा निर्णय त्यांच्या सार्वजनिक जीवनातील योगदानाला दिलेली अधिकृत दखल म्हणून पाहिला जात आहे.

महाराष्ट्राच्या राजकारणात अजित पवार हे केवळ निवडणुका जिंकणारे नेते नव्हते, तर प्रशासनावर मजबूत पकड असलेले आणि निर्णयक्षम नेतृत्व म्हणून त्यांची ओळख निर्माण झाली. उपमुख्यमंत्री, अर्थमंत्री आणि जलसंपदा मंत्री अशा विविध जबाबदाऱ्या सांभाळताना त्यांनी पायाभूत सुविधा, सिंचन, वित्तीय नियोजन आणि विकासकामांच्या अंमलबजावणीवर विशेष भर दिला.

त्यांच्या कार्यशैलीचे वैशिष्ट्य म्हणजे वेळेचे काटेकोर नियोजन, अधिकाऱ्यांकडून उत्तरदायित्वाची अपेक्षा आणि कामांचा नियमित आढावा. अनेक प्रशासकीय अधिकारी आणि सहकारी त्यांच्या कार्यपद्धतीचा उल्लेख शिस्तप्रिय आणि परिणामकेंद्रित असा करत असत. त्यामुळे ते राज्याच्या प्रशासनातील प्रभावी नेतृत्वांपैकी एक म्हणून ओळखले गेले.

अर्थमंत्री म्हणून राज्याचा अर्थसंकल्प सादर करताना विकास आणि वित्तीय शिस्त यामध्ये संतुलन राखण्याचा प्रयत्न त्यांनी केला. जलसंपदा विभागात असताना सिंचन प्रकल्प, पाणी व्यवस्थापन आणि ग्रामीण विकासाशी संबंधित अनेक निर्णयांमुळे ते चर्चेत राहिले. त्यांच्या कारकिर्दीतील काही निर्णयांवर राजकीय व सार्वजनिक स्तरावर टीकाही झाली; परंतु लोकशाहीत कोणत्याही दीर्घ राजकीय प्रवासाप्रमाणे त्यांच्या कामगिरीचे मूल्यांकनही विविध दृष्टिकोनांतून झाले.

शासकीय स्तरावर त्यांच्या जयंतीचा समावेश करण्याचा निर्णय हा त्यांच्या सार्वजनिक योगदानाचा सन्मान असल्याचे सरकारचे मत आहे. अशा निर्णयांबाबत समाजात विविध मतप्रवाह असणे स्वाभाविक असले, तरी इतिहासात एखाद्या नेत्याचे स्थान हे केवळ राजकीय लोकप्रियतेवर नव्हे, तर त्यांच्या कार्याचा दीर्घकालीन सामाजिक आणि प्रशासकीय परिणाम, तसेच जनतेच्या स्मरणात राहिलेल्या योगदानावर ठरते.

ई-पीक पाहणीचा दिलासा की जबाबदारीतून माघार? डिजिटल सुधारणांसोबत सरकारला उत्तर द्यावे लागणारे मोठे प्रश्न

■ दैनिक राज्य लोकतंत्र

पुणे । विशेष विश्लेषण

शेतकऱ्यांना ई-पीक पाहणी करताना येणाऱ्या इंटरनेट, मोबाईल नेटवर्क आणि तांत्रिक अडचणी लक्षात घेऊन राज्य सरकारने पीक पाहणीसाठी सहायकांची नियुक्ती करण्याचा निर्णय घेतला आहे. कोतवाल, ग्रामरोजगार सेवक, आशा सेविका आणि कॉमन सर्व्हिस सेंटर चालक यांच्या माध्यमातून आता शेतकऱ्यांच्या वतीने पीक नोंदणी केली जाणार आहे. डिजिटल यंत्रणा अधिक परिणामकारक करण्याच्या दृष्टीने हा निर्णय दिलासादायक वाटत असला, तरी त्याचबरोबर काही महत्त्वाचे आणि नैतिकदृष्ट्या आवश्यक प्रश्नही उपस्थित होतात.

गेल्या काही वर्षांत शासनाने कृषी क्षेत्रात डिजिटल परिवर्तनावर मोठा भर दिला. ई-पीक पाहणी, ॲग्रीस्टॅक, डिजिटल क्रॉप सर्व्हे, ऑनलाइन अर्ज आणि डिजिटल पडताळणी यामुळे पारदर्शकता वाढेल, असा दावा करण्यात आला. पण प्रत्यक्षात अनेक ग्रामीण भागांमध्ये इंटरनेट सुविधा अद्यापही अपुरी आहे. अनेक शेतकऱ्यांकडे अद्ययावत स्मार्टफोन नाहीत किंवा डिजिटल प्रक्रियेचे प्रशिक्षणही उपलब्ध नाही. अशा परिस्थितीत संपूर्ण जबाबदारी शेतकऱ्यांवर टाकणे योग्य होते का?

सरकारने आता सहायकांची नियुक्ती करून अप्रत्यक्षपणे हे मान्य केले आहे की विद्यमान व्यवस्था प्रत्येक शेतकऱ्यापर्यंत समान पद्धतीने पोहोचू शकली नाही. मग प्रश्न असा निर्माण होतो की, डिजिटल प्रणाली सुरू करण्यापूर्वी आवश्यक पायाभूत सुविधा, नेटवर्क, प्रशिक्षण आणि तांत्रिक सहाय्य का उपलब्ध करून देण्यात आले नाही?

ई-पीक पाहणी ही केवळ माहिती संकलनाची प्रक्रिया नाही. त्याच आधारे पीकविमा, नैसर्गिक आपत्तीची नुकसानभरपाई, कर्जसवलत आणि विविध सरकारी योजनांचा लाभ निश्चित होतो. त्यामुळे एका चुकीच्या नोंदीचा थेट आर्थिक परिणाम शेतकऱ्यावर होऊ शकतो. अशा परिस्थितीत नव्याने नियुक्त करण्यात येणाऱ्या सहायकांना पुरेसे प्रशिक्षण, स्पष्ट जबाबदाऱ्या आणि प्रभावी देखरेख व्यवस्था असेल का, हा महत्त्वाचा प्रश्न आहे.

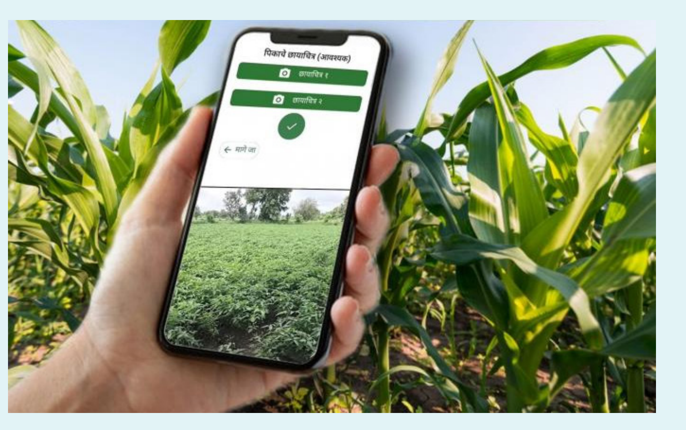

याशिवाय, जर एखाद्या शेतातील पिकाची चुकीची नोंद झाली, तर त्याची जबाबदारी कोणाची असेल? शेतकऱ्याची, सहायकाची की महसूल यंत्रणेची? तक्रार निवारणासाठी जलद आणि पारदर्शक यंत्रणा उभारली जाणार का? या प्रश्नांची स्पष्ट उत्तरे शासनाने देणे आवश्यक आहे.

डिजिटल यंत्रणा म्हणजे केवळ मोबाईल ॲप नव्हे. ती विश्वासार्ह, सर्वसमावेशक आणि सर्वांसाठी सुलभ असली पाहिजे. अन्यथा, तंत्रज्ञान हे सुविधा देण्याऐवजी नवीन अडथळे निर्माण करू शकते. ग्रामीण भागातील वास्तव लक्षात न घेता तयार झालेल्या धोरणांचा भार शेवटी शेतकऱ्यांनाच सहन करावा लागतो.

सरकारने ३४० गावांमध्ये प्रायोगिक चाचणी केल्याचे सांगितले आहे. ही सकारात्मक बाब आहे. मात्र, त्या चाचणीचे निष्कर्ष, आढळलेल्या त्रुटी, त्यावरील सुधारणा आणि अपेक्षित परिणाम सार्वजनिक केले जातील का? धोरणांमध्ये पारदर्शकता असेल, तरच नागरिकांचा विश्वास अधिक दृढ होईल.

सरकारचा उद्देश शेतकऱ्यांना दिलासा देण्याचा असेल, तर त्याचे स्वागतच आहे. मात्र, कोणतीही डिजिटल सुधारणा यशस्वी ठरते ती केवळ ॲपमुळे नव्हे, तर प्रत्यक्ष शेतकऱ्याला होणाऱ्या सोयीमुळे. म्हणूनच या निर्णयाचे मूल्यांकन सहायकांची नियुक्ती झाली यावर नव्हे, तर शेतकऱ्याला कमी त्रास, अचूक नोंदणी आणि योजनांचा वेळेवर लाभ मिळतो का, यावर होणे आवश्यक आहे.

सरकारला विचारले जाणारे प्रश्न हे विरोधासाठी नसतात; ते धोरण अधिक सक्षम, पारदर्शक आणि शेतकरीकेंद्रित व्हावे यासाठी असतात. ई-पीक पाहणीची ही नवी व्यवस्था त्या कसोटीवर किती खरी उतरते, याकडे आता संपूर्ण राज्याचे लक्ष असेल.

संपादकीय

महागाईचा भडका; जबाबदारी कोणाची?

देशातील किरकोळ महागाईचा दर जून महिन्यात ४.३८ टक्क्यांवर पोहोचला आणि तब्बल १७ महिन्यांनंतर रिझर्व्ह बँकेच्या ४ टक्क्यांच्या लक्ष्यरेषेचा भंग झाला. ही केवळ आकडेवारीतील वाढ नाही, तर सामान्य नागरिकांच्या खिशावर पडणाऱ्या वाढत्या ओझ्याची धोक्याची घंटा आहे. महागाई नियंत्रणात असल्याचा दावा करणाऱ्या सरकारसमोर आता वास्तवाचे कठोर चित्र उभे राहिले आहे.

महागाई वाढण्यामागे आंतरराष्ट्रीय कारणे असल्याचे सांगून सरकार आपली जबाबदारी झटकू शकत नाही. अमेरिका-इस्त्रायल-इराण संघर्षामुळे कच्च्या तेलाच्या किमती वाढल्या, हे खरे असले तरी त्याचा फटका नागरिकांना किती बसू द्यायचा, हे सरकारच्या आर्थिक धोरणांवर अवलंबून असते. भारताची तेल आयातीवरील मोठी निर्भरता लक्षात घेता इंधनावरील कररचनेचा फेरविचार, पुरवठा व्यवस्थेची कार्यक्षमता आणि बाजार नियंत्रण याबाबत ठोस पावले अपेक्षित होती. दुर्दैवाने ती वेळेवर उचलली गेली नाहीत. इंधन महागले की त्याचा परिणाम अर्थव्यवस्थेच्या प्रत्येक घटकावर होतो. वाहतूक खर्च वाढतो, शेती उत्पादन महागते, उद्योगांचा खर्च वाढतो आणि अखेरीस प्रत्येक वस्तूची किंमत सामान्य ग्राहकाला अधिक मोजावी लागते. टोमॅटो, आले, भाजीपाला, दूध, धान्य अशा जीवनावश्यक वस्तूंच्या वाढत्या किमतींनी सर्वसामान्यांचे घरगुती अर्थकारण विस्कळीत केले आहे. महागाईचे सर्वाधिक चटके मध्यमवर्गीय, नोकरदार, निवृत्त नागरिक आणि गरीब कुटुंबांना बसत आहेत. यातच यंदा 'एल निनो'चा धोका आणि पावसाची अनिश्चितता ही चिंतेची बाब आहे. शेती अजूनही मोठ्या प्रमाणावर पावसावर अवलंबून असताना कृषी क्षेत्र अधिक सक्षम करण्यासाठी आवश्यक दीर्घकालीन उपाययोजनांकडे सातत्याने दुर्लक्ष झाले आहे. प्रत्येक वर्षी पाऊस कमी झाला की अन्नधान्याच्या किमती वाढतात आणि सरकार तात्पुरत्या उपाययोजनांवर भर देते. ही सवय बदलल्याशिवाय महागाईवर कायमस्वरूपी नियंत्रण मिळवणे कठीण आहे. महागाईचा आणखी एक गंभीर परिणाम म्हणजे आर्थिक वाढीवरील दबाव. महागाई वाढल्याने रिझर्व्ह बँकेला व्याजदर कमी करण्याची संधी मर्यादित होते. परिणामी गृहकर्ज, वाहनकर्ज आणि उद्योगांसाठीचे कर्ज महागच राहते. गुंतवणूक कमी होते, उद्योग विस्ताराला ब्रेक लागतो आणि रोजगारनिर्मितीवरही त्याचा परिणाम होतो. म्हणजेच महागाईचा फटका केवळ स्वयंपाकघरापुरता मर्यादित राहत नाही, तर संपूर्ण अर्थचक्रावर होतो. सरकारने केवळ महागाईची कारणे सांगून थांबून चालणार नाही. इंधनावरील करांचा पुनर्विचार, अन्नधान्य पुरवठा साखळी मजबूत करणे, साठेबाजांविरुद्ध कठोर कारवाई, कृषी क्षेत्राला बळकटी आणि बाजारातील कृत्रिम टंचाई रोखण्यासाठी प्रभावी यंत्रणा उभारणे ही काळाची गरज आहे. त्याचबरोबर रिझर्व्ह बँकेनेही महागाई नियंत्रण आणि आर्थिक वाढ यांच्यात संतुलन राखणारे धोरण अवलंबणे आवश्यक आहे. महागाई ही कोणत्याही सरकारच्या आर्थिक व्यवस्थापनाची खरी परीक्षा असते. कारण तिचा परिणाम थेट प्रत्येक नागरिकाच्या जगण्यावर होतो. आज वाढत्या महागाईमुळे सामान्य माणसाचे बजेट कोलमडत आहे, बचत कमी होत आहे आणि भविष्याविषयीची असुरक्षितता वाढत आहे. त्यामुळे ही केवळ आर्थिक समस्या नसून सामाजिक आणि राजकीय आव्हानही आहे. सरकारने वेळेत प्रभावी उपाययोजना केल्या तर परिस्थिती नियंत्रणात येऊ शकते; अन्यथा महागाईचा हा भडका देशाच्या विकासालाच ग्रहण लावू शकतो.

निलंबनाने न्याय मिळणार का?

मोशी दुर्घटनेतील नऊ बळींच्या मृत्यूस जबाबदार कोण; 'कारवाई' की केवळ औपचारिकता?

■ दैनिक राज्य लोकतंत्र

पिंपरी-चिंचवड । विशेष प्रतिनिधी

मोशी कचरा डेपो दुर्घटनेनंतर अखेर पिंपरी-चिंचवड महापालिकेने मुख्य अभियंता-१ संजय कुलकर्णी आणि कार्यकारी अभियंता (पर्यावरण) योगेश आल्हाट यांना निलंबित करत विभागीय चौकशीचे आदेश दिले आहेत. प्रथमदर्शनी ही मोठी प्रशासकीय कारवाई वाटत असली, तरी नऊ निष्पाप कंत्राटी कामगारांचा जीव गेल्यानंतर केवळ निलंबन पुरेसे आहे का, हा प्रश्न आता अधिक तीव्रतेने उपस्थित होत आहे.

या दुर्घटनेत कचऱ्याचा प्रचंड ढिगारा कोसळून आरसीसी इमारत जमीनदोस्त झाली आणि नऊ कंत्राटी कामगारांचा दुर्दैवी मृत्यू झाला. ही केवळ अपघाती घटना नव्हती, तर सुरक्षा नियमांचे पालन झाले का, कचऱ्याच्या ढिगाऱ्याची उंची, स्थिरता आणि धोका याचे नियमित परीक्षण झाले होते का, इमारत सुरक्षित होती का, पर्यावरणीय नियमांचे पालन करण्यात आले होते का आणि संबंधित विभागाने वेळोवेळी आवश्यक उपाययोजना केल्या होत्या का, असे अनेक गंभीर प्रश्न या दुर्घटनेने उपस्थित केले आहेत.

महापालिकेच्या आदेशातच कामकाजातील निष्काळजीपणा, पर्यवेक्षणातील त्रुटी, पर्यावरणीय नियमांचे उल्लंघन, अनधिकृत बांधकामास प्रशासकीय अभय आणि सार्वजनिक सुरक्षेबाबत हलगर्जीपणाचा ठपका ठेवण्यात आला आहे. जर हे आरोप इतके गंभीर आहेत, तर केवळ विभागीय चौकशी आणि निलंबनावरच प्रकरण थांबणार आहे का?

निलंबन ही शिक्षा नसून चौकशी पूर्ण होईपर्यंतची तात्पुरती प्रशासकीय कारवाई असते. चौकशीनंतर अधिकारी निर्दोष ठरू शकतात किंवा पुन्हा सेवेतही रुजू होऊ शकतात. त्यामुळे या कारवाईने मृतांच्या कुटुंबीयांना न्याय मिळेल, असे म्हणणे धाडसाचे ठरेल. उलट या प्रकरणात जबाबदारी निश्चित करून दोषींवर फौजदारी स्वरूपाची कारवाई होणार का, हा खरा मुद्दा आहे.

दुर्घटना घडली तेव्हा अनेकांनी संबंधित अधिकारी, कंत्राटदार आणि प्रकल्पाशी संबंधित निर्णय घेणाऱ्या सर्वांवर सदोष मनुष्यवधासह अन्य गंभीर कलमांखाली गुन्हे दाखल करण्याची मागणी केली होती. केवळ कनिष्ठ किंवा मध्यम स्तरावरील अधिकाऱ्यांवर कारवाई करून जबाबदारी संपणार नाही. निर्णय प्रक्रियेत सहभागी असलेल्या प्रत्येक स्तरावरील अधिकाऱ्यांची भूमिका तपासली गेली पाहिजे.

सर्वात महत्त्वाचा प्रश्न म्हणजे, या दुर्घटनेत मृत्यू पावलेल्या नऊ कामगारांच्या कुटुंबीयांना खऱ्या अर्थाने न्याय कधी मिळणार? आर्थिक मदत आवश्यक असली तरी ती मानवी जीवाची भरपाई होऊ शकत नाही. अशा दुर्घटना पुन्हा घडू नयेत, यासाठी जबाबदारी निश्चित करणे, दोषींवर कठोर कायदेशीर कारवाई करणे आणि संपूर्ण कचरा व्यवस्थापन प्रणालीचे स्वतंत्र तांत्रिक लेखापरीक्षण करणे तितकेच आवश्यक आहे.

मोशी दुर्घटना ही केवळ एका इमारतीच्या पडझडीची घटना नाही; ती सार्वजनिक सुरक्षेकडे झालेल्या दुर्लक्षाची गंभीर आठवण आहे. नऊ कुटुंबांनी आपले आधारस्तंभ गमावले आहेत. त्यामुळे या प्रकरणात न्यायाची कसोटी केवळ निलंबन नसून, निष्पक्ष चौकशी, दोषींवर कठोर कायदेशीर कारवाई आणि भविष्यात अशा दुर्घटना टाळण्यासाठी ठोस सुधारणा यावर ठरणार आहे. अन्यथा ही कारवाईही अनेक गाजलेल्या प्रकरणांप्रमाणे केवळ फाईलपुरती मर्यादित राहील आणि नऊ निष्पाप जीवांचा बळी प्रशासनाच्या निष्काळजीपणाच्या इतिहासात आणखी एक आकडा बनून राहील.

पिंपरी-चिंचवडमध्ये ५ वी ते १० वीच्या विद्यार्थ्यांसाठी मोफत बसपास योजना; १५ जुलैपासून अर्ज प्रक्रिया सुरू

■ दैनिक राज्य लोकतंत्र

पिंपरी : पिंपरी-चिंचवड महानगरपालिकेने सन २०२६-२७ या शैक्षणिक वर्षासाठी इयत्ता ५ वी ते १० वीच्या विद्यार्थ्यांसाठी मोफत बसपास योजना जाहीर केली आहे. महापालिका शाळांतील विद्यार्थ्यांना घर ते शाळा आणि शाळा ते घर या प्रवासासाठी बसपास पूर्णपणे मोफत दिला जाणार असून, शासनमान्य खासगी शाळांतील विद्यार्थ्यांनाही सवलतीच्या दरात या योजनेचा लाभ मिळणार आहे.

महापालिका हद्दीतील शासनमान्य खासगी शाळांतील विद्यार्थ्यांना बसपासच्या एकूण शुल्कापैकी २५ टक्के रक्कम चलनाद्वारे महानगरपालिका कोषागारात भरावी लागेल. त्यानंतर संबंधित चलन अर्जासोबत पीएमपीएमएलकडे सादर केल्यानंतर बसपास उपलब्ध करून दिला जाईल. या निर्णयाला महापालिका सभेने मान्यता दिली आहे.

योजनेचा लाभ घेण्यासाठी विद्यार्थ्यांची मागील शैक्षणिक वर्षातील किमान ७५ टक्के उपस्थिती आवश्यक असून, घरापासून शाळेचे अंतर किमान २ किलोमीटर किंवा त्यापेक्षा अधिक असणे बंधनकारक आहे. अर्जासोबत रहिवासी पुरावा, आधार कार्ड किंवा पत्त्यासह अन्य ओळखपत्र, शाळेचे प्रमाणपत्र आणि दोन पासपोर्ट आकाराचे फोटो जोडणे आवश्यक आहे. खासगी शाळांतील विद्यार्थ्यांनी निर्धारित शुल्क पीएमपीएमएलच्या अधिकृत डेपोमध्ये भरून अर्ज सादर करायचा आहे, तर महापालिका शाळांतील विद्यार्थ्यांना बसपास विनामूल्य दिला जाणार आहे. या योजनेसाठी अर्ज वाटप व स्वीकार प्रक्रिया १५ जुलै ते ३१ जुलै २०२६ या कालावधीत राबविण्यात येणार आहे. बसपास तयार करून त्याचे वितरण १५ जुलै ते ३१ ऑगस्ट २०२६ दरम्यान करण्यात येईल. या बसपासची वैधता ३० जून २०२७ पर्यंत राहणार आहे. महापौर रवि लांडगे यांनी सर्व मुख्याध्यापकांना पात्र विद्यार्थ्यांची यादी वेळेत सादर करून अर्ज प्रक्रिया पूर्ण करण्याचे निर्देश दिले असून, पालकांनीही आवश्यक कागदपत्रांसह मुदतीत अर्ज करून आपल्या पाल्यांना या योजनेचा लाभ मिळवून द्यावा, असे आवाहन केले आहे.

मोशी कचरा डेपो टीडीआर घोटाळा: कचऱ्याने खाणी बुजवून कोट्यवधींचा भ्रष्टाचार; बड्या नेत्यांच्या नातेवाईकांवर संशयाची सुई

■ दैनिक राज्य लोकतंत्र

पिंपरी-चिंचवड : मोशी कचरा डेपो परिसरात बायोमायनिंगच्या नावाखाली तब्बल ५ लाख मेट्रिक टन कचरा थेट खाणींमध्ये टाकून त्या बुजवल्याचा खळबळजनक प्रकार समोर आला आहे. विशेष म्हणजे, हा कचरा दाबून जागा सपाट दाखवत, महापालिकेकडून कोट्यवधी रुपयांचा 'टीडीआर' (द्बठ) लाटल्याचा गंभीर आरोप या प्रकरणात केला जात आहे. ठेकेदार, पर्यावरण विभागाचे अधिकारी आणि शहरातील एका बड्या नेत्याच्या कुटुंबीयांच्या संगनमताने हा संपूर्ण काळाबाजार सुरू असल्याचे वृत्तपत्रीय अहवालात म्हटले आहे.या कथित महाघोटाळ्याचे मुख्य धागेदोरे खालीलप्रमाणे आहेत:कचऱ्यातून खाणी भरल्या: मोशी डेपो शेजारील सुमारे १६ एकर क्षेत्रातील खाणींमध्ये कोणत्याही वैज्ञानिक प्रक्रियेविना हजारो टन कचरा बेकायदेशीरपणे डम्प करण्यात आला.टीडीआरचा मोठा गैरव्यवहार: खाणी कचऱ्याने बुजवून ती जागा सपाट असल्याचे भासवण्यात आले. त्यानंतर नियमबाह्य पद्धतीने या जमिनीचा टीडीआर मिळवून तो बाजारपेठेत विकून कोट्यवधी रुपयांची माया जमवली गेली.'बायोमायनिंग'चा केवळ कागदोपत्री खेळ: कचऱ्यावर प्रक्रिया करण्यासाठी कोट्यवधींचे कंत्राट देण्यात आले होते. मात्र, प्रत्यक्षात प्रक्रिया न करता केवळ बिले लाटण्यासाठी कचरा दुसरीकडे हलवून खाणींमध्ये ढकलण्यात आला.राजकीय वरदहस्त आणि अधिकाऱ्यांचे संगनमत: या संपूर्ण प्रकरणात शहरातील एका बड्या आमदाराचे कुटुंबीय आणि बडे व्यावसायिक भागीदार असल्याचे कागदपत्रांवरून स्पष्ट होत आहे. पर्यावरण विभागाच्या काही वरिष्ठ अधिकाऱ्यांनी याकडे पूर्णपणे डोळेझाक केल्याचा आरोप आहे. एनजीटीची (छ्रह्ठ) नोटीस: वेस्ट-टू-एनर्जी प्रकल्पातून निर्माण होणाऱ्या राखेची विल्हेवाट लावण्याबाबत राष्ट्रीय हरित लवादाने (छ्रींळेपरश्र ऋअॅशशप ढअॅळर्लीपरश्र) महापालिकेला नोटीस बजावली असून, प्रशासनाने अद्याप त्यावर ठोस खुलासा केलेला नाही.स्थानिक लोकप्रतिनिधींची भूमिका:''१६ एकर भूखंडावर पर्यावरण विभागाच्या अधिकाऱ्यांना हाताशी धरून हा धक्कादायक प्रकार घडला आहे. कचऱ्याची विल्हेवाट लावल्याचे खोटे दाखवून कोट्यवधींचा भ्रष्टाचार करणाऱ्या सर्व दोषी अधिकाऱ्यांवर आणि संबंधितांवर तात्काळ कडक फौजदारी कारवाई झाली पाहिजे,'' अशी मागणी स्थानिक नगरसेवक संदीप वाघेरे यांनी केली आहे.

वीजपुरवठ्याचा खेळखंडोबा; मोशी, चऱ्होली फाटा, डुडुळगावसह नव्या उपनगरांतील नागरिक हैराण

■ दैनिक राज्य लोकतंत्र

पिंपरी : पिंपरी-चिंचवडच्या वेगाने विकसित होत असलेल्या मोशी, चऱ्होली फाटा, डुडुळगाव आणि परिसरातील नव्या उपनगरांमध्ये वारंवार होणाऱ्या वीजपुरवठा खंडित होण्याच्या समस्येमुळे नागरिकांचे जनजीवन विस्कळीत झाले आहे. दिवसातून अनेक वेळा वीज जाणे, तासन्तास पुरवठा खंडित राहणे आणि कोणतीही पूर्वसूचना न मिळाल्याने रहिवाशांमध्ये तीव्र नाराजी व्यक्त होत आहे.

वीजपुरवठा खंडित होताच उंच इमारतींमधील लिफ्ट बंद पडत आहेत. ज्येष्ठ नागरिक, रुग्ण, लहान मुले आणि दिव्यांगांना मोठा मनस्ताप सहन करावा लागत आहे. अनेक गृहसंकुलांमध्ये पाण्याच्या मोटारी बंद पडल्याने पाणीपुरवठाही विस्कळीत होत असून, नागरिकांना दैनंदिन गरजांसाठीही अडचणींचा सामना करावा लागत आहे.

वीज गेल्यानंतर बहुतांश सोसायट्यांना डिझेल जनरेटर सुरू करावे लागत आहेत. मात्र, डिझेलच्या वाढत्या किमतींमुळे त्याचा आर्थिक बोजा थेट रहिवाशांवर पडत आहे. जनरेटरच्या इंधनासह देखभाल आणि देखरेखीसाठी होणारा अतिरिक्त खर्च सोसायट्यांच्या मासिक देखभाल शुल्कात वाढ करण्यास कारणीभूत ठरत असल्याची तक्रार नागरिक करत आहेत. विशेष म्हणजे, मोशी, चऱ्होली फाटा आणि डुडुळगाव परिसरात गेल्या काही वर्षांत मोठ्या प्रमाणावर निवासी प्रकल्प उभे राहिले आहेत. हजारो कुटुंबे या भागात वास्तव्यास आली असली, तरी वाढत्या लोकसंख्येच्या तुलनेत वीज वितरण यंत्रणा सक्षम करण्यात आलेली नाही, असा आरोप स्थानिक नागरिकांकडून केला जात आहे. नागरिकांच्या मते, केवळ तात्पुरत्या दुरुस्त्यांऐवजी वीज वितरण व्यवस्थेचे आधुनिकीकरण, अतिरिक्त उपकेंद्रांची उभारणी, जुन्या वीजवाहिन्यांचे सक्षमीकरण आणि नियोजित देखभालीबाबत पारदर्शक माहिती देणे आवश्यक आहे. वारंवार होणाऱ्या वीजखंडितीमुळे घरातून काम करणारे कर्मचारी, विद्यार्थी, छोटे व्यावसायिक आणि दुकानदार यांच्यावरही त्याचा थेट परिणाम होत आहे. स्थानिक रहिवाशांनी महावितरणने या समस्येकडे गांभीर्याने लक्ष देऊन कायमस्वरूपी उपाययोजना कराव्यात, तसेच नियोजित वीजबंद असल्यास नागरिकांना वेळेत पूर्वसूचना द्यावी, अशी मागणी केली आहे. विकासाच्या गतीने वाढणाऱ्या या नव्या उपनगरांना मूलभूत सुविधांचीही तितकीच सक्षम साथ मिळणे आवश्यक असल्याचे नागरिकांचे म्हणणे आहे.

पाकिस्तानी गँगस्टरच्या सोशल मीडिया पोस्टला लाईक; पिंपरी-चिंचवडमधील पाच जण ताब्यात, ६५ ठिकाणी पोलिसांचे एकाचवेळी छापे

■ दैनिक राज्य लोकतंत्र

पिंपरी-चिंचवड : पाकिस्तानी गँगस्टरशी संबंधित सोशल मीडिया पोस्ट आणि व्हिडिओंना लाईक व फॉलो केल्याच्या संशयावरून पिंपरी-चिंचवडमधील पाच जणांना पोलिसांनी ताब्यात घेतले आहे. राज्य दहशतवादविरोधी पथक (एटीएस) आणि स्थानिक पोलिसांनी पुणे शहर, पिंपरी-चिंचवड आणि पुणे जिल्ह्यात एकाच वेळी मोठी कारवाई करत ६५ ठिकाणी छापे टाकले.

या कारवाईदरम्यान संशयितांच्या ताब्यातील मोबाईल फोन, लॅपटॉप आणि अन्य डिजिटल साहित्य जप्त करण्यात आले आहे. या उपकरणांचे तांत्रिक विश्लेषण सुरू असून, संबंधित व्यक्तींचे परदेशातील गुन्हेगारी टोळ्यांशी किंवा संशयास्पद सोशल मीडिया नेटवर्कशी कोणतेही संबंध आहेत का, याचा तपास केला जात आहे.

प्राथमिक तपासात काही संशयितांनी पाकिस्तानी गँगस्टरच्या सोशल मीडिया पोस्ट आणि व्हिडिओंना लाईक केल्याचे आढळून आल्याची माहिती समोर आली आहे. मात्र, केवळ सोशल मीडिया पोस्ट लाईक केल्यामुळे गुन्हा सिद्ध होतो असे नाही. तपास यंत्रणा डिजिटल पुरावे, संवाद, संपर्क आणि इतर व्यवहारांची पडताळणी करत असून, त्यानंतरच पुढील कायदेशीर कारवाईबाबत निर्णय घेतला जाणार आहे.

या कारवाईमुळे पुणे आणि पिंपरी-चिंचवड परिसरात खळबळ उडाली असून, तपास यंत्रणांनी नागरिकांना अफवांवर विश्वास न ठेवण्याचे आणि संशयास्पद ऑनलाइन हालचालींची माहिती पोलिसांना देण्याचे आवाहन केले आहे.

'आई, हा माझा शेवटचा कॉल...' ऑनलाइन जुगारामुळे नैराश्य; लंडन ब्रिजवर घडला थरारक ड्रामा

पिंपरी : ऑनलाइन जुगारात १५ हजार रुपये गमावल्याने नैराश्यात गेलेल्या २० वर्षीय तरुणाने रावेत येथील पवना नदीवरील संत तुकाराम महाराज पुलावरून (लंडन ब्रीज) उडी मारून आत्महत्या करण्याचा प्रयत्न केला. यावेळी तो आईशी व्हिडीओ कॉलवर बोलत असतानाच गस्त घालणाऱ्या रावेत पोलिसांनी प्रसंगावधान राखून त्याला मागे ओढत मृत्यूच्या दाढेतून सुखरूप बाहेर काढले. सोमवारी (दि. १३) रात्री ही घटना घडली.

संबंधित तरुण मूळचा बुलढाणा जिल्ह्यातील असून, सध्या हिंजवडीतील लक्ष्मी चौक परिसरात राहतो. मोबाइलवरील ऑनलाइन जुगाराच्या आहारी गेल्याने त्याचे १५ हजार रुपयांचे नुकसान झाले होते. त्यातून तो तीव्र मानसिक तणावाखाली गेला आणि आत्महत्या करण्यासाठी रावेत येथील लंडन ब्रिजवर पोहोचला. याचवेळी पोलिस अंमलदार आशिष बोटके आणि दशरथ सदगीर परिसरात गस्त घालत होते. पुलाच्या संरक्षक जाळीजवळ संशयास्पदरीत्या उभ्या असलेल्या तरुणाकडे त्यांचे लक्ष गेले. त्याचवेळी तो आईशी व्हिडीओ कॉलवर बोलत होता. 'आई, मी आता नदीत उडी मारतोय...' असे सांगत तो उडी घेण्याच्या तयारीत असल्याचे पोलिसांच्या लक्षात आले.

परिस्थितीचे गांभीर्य ओळखून पोलिसांनी कोणतीही घाई न करता तरुणाशी संवाद साधला. त्याचे मन वळविण्याचा प्रयत्न करीत असतानाच योग्य संधी साधून त्याला मागे ओढले.

मोशी दुर्घटनेनंतर नगरसेवक आक्रमक; 'एकाच भागावर कचऱ्याचा भार नको', प्रभागनिहाय कचरा डेपोची मागणी

महापौरांना घेराव घालत जाब; शहरभर विकेंद्रित कचरा व्यवस्थापनाची मागणी

■ दैनिक राज्य लोकतंत्र

पिंपरी-चिंचवड : मोशी कचरा डेपो दुर्घटनेनंतर शहरातील कचरा व्यवस्थापनाचा प्रश्न पुन्हा ऐरणीवर आला असून, मोशीतील नगरसेवकांनी आक्रमक भूमिका घेत महापौरांना घेराव घालत जाब विचारला.

शहरातील सर्व कचऱ्याचा भार एकाच परिसरावर टाकण्याऐवजी प्रत्येक प्रभागासाठी स्वतंत्र कचरा डेपो किंवा विकेंद्रित कचरा प्रक्रिया केंद्र उभारण्याची मागणी त्यांनी केली.

नगरसेवकांनी स्पष्ट भूमिका मांडताना, शहराचा संपूर्ण कचरा मोशीकरांनीच का सहन करायचा? असा सवाल उपस्थित केला. मोशी परिसरावर वर्षानुवर्षे कचऱ्याचा वाढता ताण पडत असून, त्याचे पर्यावरणीय आणि आरोग्यविषयक परिणाम स्थानिक नागरिकांना भोगावे लागत असल्याचे त्यांनी सांगितले.

मोशी कचरा डेपोतील दुर्घटनेत नऊ कंत्राटी कामगारांचा मृत्यू झाल्यानंतर कचरा व्यवस्थापनाच्या पद्धतीवर प्रश्नचिन्ह निर्माण झाले आहे. या पार्श्वभूमीवर भविष्यात अशा घटना टाळण्यासाठी कचरा संकलन, वर्गीकरण आणि प्रक्रिया यासाठी शहरभर विकेंद्रित यंत्रणा उभारण्याची गरज नगरसेवकांनी व्यक्त केली.

महापौरांकडे निवेदन देताना नगरसेवकांनी शहराच्या वाढत्या लोकसंख्येनुसार कचरा व्यवस्थापनाचे नव्याने नियोजन करावे, आधुनिक प्रक्रिया प्रकल्प उभारावेत आणि एकाच ठिकाणी कचऱ्याचा साठा करण्याची पद्धत टप्प्याटप्प्याने बंद करावी, अशी मागणी केली.

या मागणीवर महापालिका प्रशासन कोणता निर्णय घेते, याकडे आता शहरवासीयांचे लक्ष लागले आहे. मोशी दुर्घटनेनंतर केवळ चौकशी आणि प्रशासकीय कारवाईपुरते न थांबता, शहराच्या कचरा व्यवस्थापन धोरणात मूलभूत बदल होणार का, हा प्रश्नही यानिमित्ताने उपस्थित होत आहे.

दैनिक राज्य लोकतंत्र हे पत्र मुद्रक, प्रकाशक मालक सीमा भिमराव मस्के यांनी जगमित्र प्रिंटर्स अॅण्ड सेल्स कॉर्पोरेशन सुमतीनगर, जालना रोड, बीड येथे छापून कार्यालय दैनिक राज्य लोकतंत्र, राजीव गांधी चौक, कॅनाल रोड, बीड, ता.जि. बीड, ४३११२२ (महाराष्ट्र) येथे प्रकाशित केले. **संपादक** - सीमा मस्के (मोकाशे) । **कार्यकारी संपादक** - सुभाष विलासराव चौरे या अंकात प्रकाशित झालेल्या मजकुरातील मतांशी संपादक सहमत असतीलच असे नाही. न्यायालयीन वाद बीड न्यायकक्षेत. EMAIL- RAJYALOKTANTRA@GMAIL.COM NO.L SB/BEED RNP-206/2024-26

सारांश वृत्त

आषाढी वारीसाठी पथकर सवलत पास वितरण सुरू; आरटीओ पुणे येथे स्वतंत्र कक्ष

■ दैनिक राज्य लोकतंत्र

पुणे : आषाढी वारीनिमित्त पंढरपूरला जाणाऱ्या आणि परतणाऱ्या वारकरी व भाविकांच्या वाहनांना पथकरातून सवलत देण्यासाठी प्रादेशिक परिवहन कार्यालय (आरटीओ), पुणे येथे स्वतंत्र कक्ष सुरू करण्यात आला आहे. शासनाच्या निर्णयानुसार ६ ते २९ जुलै २०२६ या कालावधीत पात्र हलक्या व जड वाहनांना पथकर सवलत लागू राहणार आहे.

पथकर सवलतीचा स्टिकर किंवा पास मिळविण्यासाठी वाहनधारकांनी २९ जुलै २०२६ पर्यंत कार्यालयीन वेळेत आरटीओ कार्यालयातील खटला विभागात अर्ज सादर करावा. अर्जासोबत वाहनाचे नोंदणी प्रमाणपत्र (आरसी), वैध विमा, प्रदूषण नियंत्रण प्रमाणपत्र (पीयूसी), कर भरल्याची पावती, वाहनचालक परवाना, योग्यता प्रमाणपत्र (लागू असल्यास) तसेच इतर आवश्यक कागदपत्रे सादर करणे बंधनकारक आहे. प्रादेशिक परिवहन अधिकारी अर्चना गायकवाड यांनी वारकरी व वाहनधारकांनी वेळेत अर्ज करून पथकर सवलतीचा लाभ घ्यावा, असे आवाहन केले आहे.

पुण्यात रिपरिप सुरु; ऊन-पावसाचा खेळ, २० तारखेनंतर मुसळधार पावसाचा इशारा

■ दैनिक राज्य लोकतंत्र

पुणे : पुण्यात तब्बल सात ते आठ दिवसांच्या विश्रांतीनंतर पुण्यात बुधवारी पुन्हा रिपरिप पावसाने हजेरी लावली. शहराच्या विविध भागांत सकाळपासून अधूनमधून रिपरिप पाऊस पडत आहे. काही ठिकाणी ऊन तर काही ठिकाणी हलक्या सरी, अशा बदलत्या वातावरणामुळे नागरिकांची चांगलीच तारांबळ उडाली. कामावर जाणारे नोकरदार, विद्यार्थी तसेच दुचाकीस्वारांना कधी छत्री तर कधी रेनकोटचा आधार घ्यावा लागत आहे.

गेल्या आठवडाभरापासून पावसाने विश्रांती घेतल्याने शहरात उकाडा वाढला होता. मात्र बुधवारी वातावरणात अचानक बदल झाला आणि ढगाळ वातावरणासह हलक्या सरींनी हजेरी लावली. काही भागांत काही काळ ऊन पडत असतानाच अचानक पावसाच्या सरी कोसळत असल्याने 'ऊन-पावसाचा खेळ' दिवसभर सुरू असल्याचे चित्र पाहायला मिळाले. त्यामुळे रस्त्यांवर वाहतूक काही प्रमाणात संथ झाली, तर नागरिकांमध्येही हवामानातील या बदलाची चर्चा रंगली. दरम्यान, हवामान विभागाने पुणे आणि परिसरासाठी पुढील काही दिवस बदलत्या हवामानाचा अंदाज व्यक्त केला आहे. विशेषतः २० जुलैनंतर पावसाचा जोर वाढण्याची शक्यता असून काही भागांत मुसळधार पाऊस पडू शकतो.

आदर्श गाव पिंपळगाव (खडकी)ला राष्ट्रीय सरपंच संसदेची सदिच्छा भेट; ग्रामविकासाच्या उपक्रमांचे कौतुक

■ दैनिक राज्य लोकतंत्र

मंचर : आंबेगाव तालुक्यातील आदर्श गाव म्हणून ओळख असलेल्या पिंपळगाव (खडकी) येथे राष्ट्रीय सरपंच संसदेच्या पदाधिकाऱ्यांनी सदिच्छा भेट देत ग्रामविकासाच्या विविध उपक्रमांची पाहणी केली. लोकसहभागातून साकारलेल्या विकासकामांचे कौतुक करत हे गाव ग्रामीण विकासासाठी प्रेरणादायी मॉडेल असल्याचे गौरवोद्गार मान्यवरांनी काढले.

एमआयटी, पुणेच्या एमआयटी स्कूल ऑफ गव्हर्नमेंट अंतर्गत कार्यरत राष्ट्रीय सरपंच संसदेचे कार्याध्यक्ष तथा प्रमुख समन्वयक योगेश पाटील आणि उपाध्यक्ष तथा सह-समन्वयक प्रकाश महाले यांनी बुधवारी (दि. १५) गावाला भेट दिली.

यावेळी सचिन बांगर यांनी मान्यवरांचे स्वागत करून ग्रामस्थांच्या लोकसहभागातून राबविण्यात आलेल्या विविध विकासकामांची माहिती दिली. प्राथमिक आरोग्य उपकेंद्र, अंगणवाडी, संत गाडगेबाबा ग्रामस्वच्छता अभियानातील उल्लेखनीय कामगिरी, सांडपाणी व घनकचरा व्यवस्थापन प्रकल्प, पाणीपुरवठा योजना तसेच जिल्हा परिषद आदर्श प्राथमिक शाळेतील उपक्रमांची मान्यवरांनी प्रत्यक्ष

पाहणी केली.

भेटीदरम्यान डॉ. राहुल कराड यांच्या मार्गदर्शनाखाली सुरू असलेल्या एमआयटी स्कूल ऑफ गव्हर्नमेंट, एमआयटी रुरल इमर्शन प्रोग्राम आणि राष्ट्रीय सरपंच संसदेच्या माध्यमातून ग्रामीण विकासासाठी राबविण्यात येणाऱ्या विविध उपक्रमांवर सविस्तर चर्चा झाली. ग्रामविकासाच्या व्यापक कार्यात सहभागी होण्याबाबतही सकारात्मक चर्चा करण्यात आली.

यानंतर जिल्हा परिषद आदर्श प्राथमिक शाळेला भेट देऊन विद्यार्थ्यांसाठी राबविण्यात येणारे गुणवत्तापूर्ण व अभिनव शैक्षणिक उपक्रम, आधुनिक अध्यापन पद्धती आणि सर्वांगीण विकासासाठी सुरू असलेल्या प्रयत्नांचा आढावा घेण्यात आला. ग्रामीण भागातील इतर शाळांसाठी ही शाळा आदर्शवत ठरत असल्याचे मत योगेश पाटील यांनी व्यक्त केले.

कार्यक्रमाच्या शेवटी शाळा व ग्रामस्थांच्या वतीने उपस्थित मान्यवरांचा सत्कार करण्यात आला. राष्ट्रीय सरपंच संसदेच्या वतीने मुख्याध्यापिका मंगलादेवी पवार आणि आदर्श शिक्षक मृणाल गांजाळे यांचा विशेष सन्मान करण्यात आला. तसेच उपस्थितांना एमआयटी, पुणे येथे सदिच्छा भेट देण्याचे निमंत्रणही देण्यात आले.

यावेळी वाडगाव काशिंबेगचे सरपंच वैभव पोखरकर, श्रीकांत पोखरकर, पिंपळगाव (खडकी) येथील ग्रामस्थ, शिक्षकवृंद तसेच विविध क्षेत्रातील मान्यवर मोठ्या संख्येने उपस्थित होते.

धामणीतील वडाच्या झाडाची धोकादायक फांदी; दुर्घटनेपूर्वी कारवाईची ग्रामस्थांची मागणी

■ दैनिक राज्य लोकतंत्र

लोणी-धामणी : : आंबेगाव तालुक्यातील धामणी गावाजवळील जाधवमळा परिसरात रस्त्यालगत असलेल्या जुन्या वडाच्या झाडाची मोठी फांदी झाडावरच तुटून लोंबकळत असल्याने ती केव्हाही कोसळून गंभीर दुर्घटना घडण्याची भीती व्यक्त केली जात आहे. त्यामुळे सार्वजनिक बांधकाम विभाग आणि महावितरणने तातडीने कारवाई करून ही धोकादायक फांदी हटवावी, अशी मागणी ग्रामस्थांनी केली आहे.

धामणी फाटा ते धामणी या मुख्य रस्त्यालगत हे वडाचे झाड असून या मार्गावर दिवसभर वाहनांची आणि नागरिकांची मोठ्या प्रमाणावर वर्दळ असते. झाडाची मोठी फांदी मोडून लोंबकळत असल्याने ती अचानक कोसळल्यास जीवितहानी होण्याची शक्यता आहे.

विशेष म्हणजे, या झाडापासून अवघ्या ३५ ते ४० फुटांच्या अंतरावरून महावितरणची उच्चदाब वीजवाहिनी गेली आहे. जोरदार वाऱ्यामुळे ही फांदी वीजवाहिनीवर पडल्यास वीजपुरवठा खंडित होण्याबरोबरच मोठा अपघात होण्याची शक्यता नाकारता येत नाही.

याबाबत सार्वजनिक बांधकाम विभाग किंवा महावितरणने तातडीने धोकादायक फांदी हटवावी, अशी मागणी अशोक म्हतारबा जाधव पाटील आणि ग्रामस्थांनी केली आहे. दुर्घटना घडल्यानंतर कारवाई करण्यापेक्षा ती टाळण्यासाठी प्रशासनाने तत्काळ पावले उचलावीत. अन्यथा एखादा अपघात झाल्यास त्याची जबाबदारी कोणाची? असा सवालही जाधव यांनी उपस्थित केला.

या संदर्भात लवकरच माजी गृहमंत्री दिलीप वळसे पाटील यांना निवेदन देऊन तातडीने कारवाईची मागणी करणार असल्याचेही त्यांनी सांगितले.

आंजुरा विकास सामाजिक संस्थेकडून विजेविहिरा जिल्हा परिषद शाळेत शैक्षणिक साहित्य वाटप; 'एक पेड माँ के नाम' अभियानांतर्गत वृक्षारोपण

■ दैनिक राज्य लोकतंत्र

ओतूर : आंजुरा विकास सामाजिक संस्था, डोंबिवली यांच्या वतीने जुन्नर तालुक्यातील विजेविहिरा जिल्हा परिषद प्राथमिक शाळेत इयत्ता पहिली ते चौथीच्या विद्यार्थ्यांना मोफत शालेय साहित्य व दप्तरांचे वाटप करण्यात आले. यावेळी 'एक पेड माँ के नाम' अभियानांतर्गत शाळा परिसरात वृक्षारोपण करून पर्यावरण संवर्धनाचा संदेश देण्यात आला.

शनिवार (दि. ११) रोजी झालेल्या या कार्यक्रमात संस्थेचे अध्यक्ष संजय फापाळे यांनी संस्थेच्या सामाजिक कार्याचा आढावा घेत शाळेच्या विकासासाठी भविष्यातही सर्वतोपरी सहकार्य करण्याचे आश्वासन दिले. कार्यकारिणी सदस्य राजेंद्र डुंबरे यांनी शाळेने शैक्षणिक क्षेत्रात केलेल्या प्रगतीचे कौतुक करून विद्यार्थ्यांच्या उज्ज्वल भवितव्यास शुभेच्छा दिल्या.

मान्यवरांच्या हस्ते विद्यार्थ्यांना वह्या, पेन, रबर, बालमित्र इंग्रजी व मराठी पुस्तिका, शिष्यवृत्ती मार्गदर्शिका तसेच आकर्षक शालेय दप्तरांचे वाटप करण्यात आले. शैक्षणिक साहित्य मिळाल्याने विद्यार्थ्यांमध्ये उत्साहाचे वातावरण निर्माण झाले.

या कार्यक्रमास माजी जिल्हा परिषद सदस्य भानुविलास गाढवे, ग्रामपंचायत सदस्या मनीषा वारे, सामाजिक कार्यकर्ते संदीप डुंबरे, रवींद्र शिंगोटे, शाळा व्यवस्थापन समितीचे अध्यक्ष राजेंद्र दुधवडे, संस्थेचे सहसचिव विजय औटी, उपक्रम प्रमुख सुदाम येवले, गणेश नवले, देविदास तांबे (अध्यक्ष, जयबजरंग पतसंस्था), सचिन डुंबरे, गोरक्ष खोकराळे, शालिनीताई डुंबरे, विजयाताई फापाळे, नामदेव फापाळे, संदीप नलावडे, राधाताई वारे, शरद खंडागळे, प्रवीण नलावडे, सागर दुधवडे, गणपत केदार, सुखदेव दुधवडे आदी मान्यवर उपस्थित होते.

कार्यक्रमाच्या प्रारंभी मुख्याध्यापक शरद वारुळे यांनी प्रास्ताविक करून संस्थेप्रती कृतज्ञता व्यक्त केली. कार्यक्रमाचे सूत्रसंचालन सहशिक्षक योगेश खेत्री यांनी केले, तर सहशिक्षक सुरेश रोकडे यांनी आभार मानले. कार्यक्रमाच्या यशस्वीतेसाठी सुरेश रोकडे, संगीता दुधवडे आणि अलका तांबे यांनी विशेष सहकार्य केले. शेवटी सर्व विद्यार्थ्यांना खाऊ वाटप करून कार्यक्रमाची सांगता करण्यात आली.

अतिवृष्टीच्या फटक्यानंतर आंबेगावच्या पश्चिम आदिवासी भागात भात आवणीला वेग; शेतकरी पुन्हा नव्या आशेने शेतात

■ दैनिक राज्य लोकतंत्र

पारगाव : आंबेगाव तालुक्याच्या पश्चिम आदिवासी भागात पावसाने काहीशी उघडीप दिल्यानंतर भात आवणीच्या कामांना वेग आला आहे. मागील आठवड्यात झालेल्या अतिवृष्टीमुळे डिंभे बुद्रुक, डिंभे खुर्द आणि परिसरातील अनेक भात खाचरे वाहून गेली होती. शेतीचे बांध फुटून मोठ्या प्रमाणावर नुकसान झाल्याने अनेक शेतकऱ्यांना पुन्हा नव्याने लागवडीची तयारी करावी लागत आहे.

सध्या डिंभे परिसरात शेतमजुरांच्या मदतीने भात आवणीची कामे युद्धपातळीवर सुरू आहेत. महिला शेतमजूर पारंपरिक भात लागवडीची गाणी गात चिखलात उतरून रोपे लावत असल्याने ग्रामीण संस्कृतीचे मनोहारी चित्र पाहायला मिळत आहे. अतिवृष्टीमुळे झालेल्या नुकसानीवर मात करत शेतकरी नव्या आशेने पुन्हा शेतीच्या कामात व्यस्त झाले आहेत.

डिंभे येथील शेतकरी लक्ष्मण शिवराम डोंगरे यांनी सांगितले की, यंदा सुरुवातीला पावसाने दडी मारल्यामुळे भात लागवडीची तयारी रखडली. त्यानंतर सलग चार-पाच दिवस झालेल्या मुसळधार पावसामुळे तयार केलेली रोपे वाहून गेली. अनेक ठिकाणी शेतीचे बांध फुटले, तर भात लागवडीसाठी तयार केलेली खाचरेही उद्ध्वस्त झाली. त्यामुळे रोपांचा तुटवडा निर्माण झाला आहे. आता पुन्हा आवणी सुरू केली आहे. मात्र सध्या कडक ऊन पडत असल्याने चिंता वाढली आहे. आवणीनंतर चांगला पाऊस होणे अत्यंत आवश्यक आहे.

पश्चिम आदिवासी भागातील बहुतांश शेतकरी भात पिकावरच अवलंबून असल्याने वेळेवर आणि समाधानकारक पाऊस होणे अत्यंत महत्त्वाचे आहे.

मंचर दूध भेसळ प्रकरणाचा तपास आता एसआयटीकडे; २६ आरोपींपैकी १३ जण अटकेत

■ दैनिक राज्य लोकतंत्र

आळंदी : मंचर । प्रतिनिधी : राज्यभर खळबळ उडवून देणाऱ्या मंचर येथील दूध भेसळ प्रकरणाच्या तपासासाठी विशेष तपास पथक (एसआयटी) स्थापन करण्यात आले आहे. या रॅकेटचा संपूर्ण छडा लावण्यासाठी तपास अधिक व्यापक आणि प्रभावी करण्याच्या उद्देशाने ही कारवाई करण्यात आली आहे.

अप्पर पोलीस अधीक्षक डॉ. शुभम कुमार आणि खेड उपविभागीय पोलीस अधिकारी अमोल मांडवे यांच्या मार्गदर्शनाखाली मंचर पोलीस ठाण्याचे पोलीस निरीक्षक महादेव वाघमोडे यांची तपास अधिकारी म्हणून नियुक्ती करण्यात आली आहे.

या विशेष तपास पथकामध्ये स्थानिक गुन्हे शाखा, अन्न भेसळ प्रतिबंधक विभागाचे अधिकारी आणि मंचर पोलीस यांचा समावेश असून, दूध भेसळीची कार्यपद्धती, आर्थिक व्यवहार, पुरवठा साखळी तसेच या गुन्ह्यामागील संपूर्ण रॅकेटचा सखोल तपास करण्यात येणार आहे. या प्रकरणी मंचर पोलीस ठाण्यात एकूण २६ आरोपींविरुद्ध गुन्हा दाखल करण्यात आला आहे. त्यापैकी १३ आरोपींना अटक करण्यात आली असून उर्वरित १३ आरोपी फरार आहेत. त्यांच्या अटकेसाठी पोलिसांनी विशेष शोधमोहीम सुरू केली आहे. दूध भेसळ प्रकरणामुळे राज्यभर संतापाची लाट उसळली असून या रॅकेटमागील संपूर्ण साखळी उघड करण्यासाठी एसआयटीने तपासाची सूत्रे हाती घेतली आहेत. फरार आरोपींना लवकरच अटक करण्यात येईल, असा विश्वास पोलीस प्रशासनाने व्यक्त केला आहे.

कर्जाच्या आमिषाने शेकडो महिलांची लाखोंची फसवणूक; पैसे परत मिळवून देण्यासाठी नगरपरिषदेने मध्यस्थी करावी : नगरसेवक उमेश शेळके

■ दैनिक राज्य लोकतंत्र

शिरूर : शासकीय योजना आणि नगरपरिषदेच्या माध्यमातून ५ ते १० लाख रुपयांचे कर्ज मिळवून देण्याचे आमिष दाखवून शिरूरमधील शेकडो महिला व पुरुषांची लाखो रुपयांची फसवणूक झाल्याचा धक्कादायक प्रकार समोर आला आहे. या प्रकरणात केवळ गुन्हा दाखल करून न थांबता, पीडितांचे पैसे परत मिळवून देण्यासाठी नगरपरिषद प्रशासनाने मध्यस्थी करावी, अशी मागणी नगरसेवक उमेश शेळके यांनी केली आहे.

मिळालेल्या माहितीनुसार, महिला व बालकल्याण तसेच मुद्रा कर्ज योजनेअंतर्गत ५ ते १० लाख रुपयांपर्यंतचे कर्ज मंजूर करून देण्याचे आमिष दाखवण्यात आले. अर्ज भरणे, स्टॅम्प पेपर, कागदपत्रे आदी कारणे सांगून सामान्य कुटुंबातील महिलांकडून प्रत्येकी ५ हजार, १० हजार ते तब्बल ४० हजार रुपयांपर्यंत रक्कम घेण्यात आली. मात्र, दीर्घकाळ उलटूनही कर्ज मंजूर झाले नाही किंवा कोणतीही

शासकीय मदत मिळाली नाही. त्यामुळे आपली फसवणूक झाल्याचे पीडितांच्या लक्षात आले. प्राथमिक माहितीनुसार, दोन महिलांनी मिळून हा फसवणुकीचा प्रकार केल्याची चर्चा असून, या प्रकरणाशी आपला कोणताही संबंध नसल्याचा दावा नगरपरिषद प्रशासनाने केला आहे.

याबाबत प्रसारमाध्यमांशी बोलताना नगरसेवक उमेश शेळके म्हणाले, सामान्य कुटुंबातील महिलांनी कष्टाची बचत करून स्वतःचा व्यवसाय उभा करण्याच्या उद्देशाने विश्वासाने पैसे दिले. गुन्हा दाखल होणे किंवा आरोपींना शिक्षा होणे महत्त्वाचे असले, तरी या गरीब महिलांचे बुडालेले पैसे परत मिळणे अधिक गरजेचे आहे. प्रशासनाने या प्रकरणात मध्यस्थी करून पीडितांना न्याय मिळवून द्यावा. शेळके यांनी संबंधित कंत्राटदार, बचत गट किंवा ज्या माध्यमातून पैसे गोळा करण्यात आले त्या यंत्रणांनीही या प्रकरणाची जबाबदारी स्वीकारावी, अशी मागणी केली. तसेच नगरपरिषद प्रशासनाने पुढाकार घेऊन फसवणूक झालेल्या नागरिकांचे पैसे लवकरात लवकर परत मिळवून देण्यासाठी ठोस पावले उचलावीत, असेही त्यांनी स्पष्ट केले. या घटनेमुळे शिरूर शहरात मोठी खळबळ उडाली असून, या प्रकरणात पोलीस आणि प्रशासन पुढे कोणती कारवाई करतात, याकडे नागरिकांचे लक्ष लागले आहे.

राज्य शासनाचा मोठा निर्णय; स्व. अजितदादा पवार यांची जयंती शासकीय कार्यक्रमांच्या यादीत समाविष्ट

■ दैनिक राज्य लोकतंत्र

मुंबई : महाराष्ट्र शासनाने महत्त्वाचा निर्णय घेत स्वर्गीय अजितदादा पवार यांच्या जयंतीचा शासकीय कार्यक्रमांच्या यादीत समावेश केला आहे. या निर्णयामुळे यापुढे त्यांच्या जयंतीनिमित्त राज्यभर शासकीय स्तरावर विविध कार्यक्रमांचे आयोजन करण्यात येणार आहे.

शासनाने यासंदर्भातील आदेश जारी केला असून, संबंधित सर्व विभाग, जिल्हाधिकारी आणि स्थानिक प्रशासनाला आवश्यक कार्यवाही करण्याच्या सूचना देण्यात

आल्या आहेत. शासनाच्या अधिकृत शासकीय कार्यक्रमांच्या यादीत समावेश झाल्यामुळे स्व. अजितदादा पवार यांच्या कार्याचा गौरव करण्यासाठी विविध ठिकाणी अभिवादन, व्याख्याने, सामाजिक उपक्रम आणि अन्य कार्यक्रम आयोजित केले जाण्याची शक्यता आहे. राज्य शासनाच्या या निर्णयाचे विविध स्तरांतून स्वागत होत असून, स्व. अजितदादा पवार यांनी सार्वजनिक जीवनात आणि समाजकारणात दिलेल्या योगदानाची दखल म्हणून हा निर्णय घेतल्याचे मानले जात आहे.

या निर्णयामुळे राज्यातील शासकीय कार्यक्रमांच्या यादीत आणखी एका मान्यवर व्यक्तिमत्त्वाच्या जयंतीचा समावेश झाला असून, संबंधित कार्यक्रमांच्या अंमलबजावणीबाबतचा सविस्तर शासन निर्णय लवकरच उपलब्ध होणार आहे.

सर्वोच्च न्यायालयात गोंधळ; न्यायाच्या मंदिरात कायद्याच्याच विद्यार्थ्यांचा अवमान असंतोषाचा उद्रेक की न्यायव्यवस्थेवरील वाढता अविश्वास?

■ दैनिक राज्य लोकतंत्र

नवी दिल्ली : देशाच्या सर्वोच्च न्यायालयात न्यायालयीन कामकाजादरम्यान गोंधळ घातल्याप्रकरणी लखनऊ विद्यापीठाच्या दोन विधी (लॉ) विद्यार्थ्यांना दिल्ली पोलिसांनी अटक केली आहे. न्यायालयीन कामकाजात अडथळा आणणे, भारताच्या सरन्यायाधीशांना उद्देशून आक्षेपार्ह भाषा वापरणे आणि खटल्याची कागदपत्रे फेकणे, या गंभीर आरोपांनंतर ही कारवाई करण्यात आली.

ही घटना केवळ न्यायालयातील शिस्तभंगाची बाब नाही; तर देशातील न्यायव्यवस्थेबद्दल समाजातील काही घटकांमध्ये वाढत असलेला असंतोष, अधीरता आणि संस्थांबद्दलचा बदलता दृष्टिकोन अधोरेखित करणारी घटना म्हणूनही तिच्याकडे पाहिले जात आहे.

भारतातील न्यायालयांमध्ये प्रलंबित खटल्यांची मोठी संख्या, न्याय मिळण्यास होणारा विलंब, वारंवार मिळणाऱ्या तारखा, वाढता न्यायालयीन खर्च आणि सर्वसामान्य नागरिकांना न्यायप्रक्रिया गुंतागुंतीची वाटणे, या मुद्द्यांवर अनेक वर्षांपासून चर्चा सुरू आहे. अनेक नागरिक या कारणांमुळे निराशा व्यक्त करतात. मात्र, अशा असंतोषाचे उत्तर न्यायालयीन कामकाजात अडथळा निर्माण करणे किंवा न्यायाधीशांचा अवमान करणे असू शकत नाही.

विशेष म्हणजे, या प्रकरणात सहभागी असलेले दोघेही विधीचे विद्यार्थी असल्याने या घटनेकडे अधिक गांभीर्याने पाहिले जात आहे. कायद्याचे शिक्षण घेणाऱ्या विद्यार्थ्यांकडून संविधान, न्यायसंस्था आणि न्यायालयीन प्रक्रियेबद्दल आदर अपेक्षित असतो. मतभेद असू शकतात, निर्णयांवर टीका होऊ शकते, परंतु त्यासाठी कायदेशीर आणि घटनात्मक मार्ग उपलब्ध आहेत.

दुसरीकडे, न्यायसंस्थेनेही लोकांचा विश्वास अधिक दृढ करण्यासाठी प्रकरणांचा वेगाने निपटारा, न्यायालयीन प्रक्रियेत पारदर्शकता, तंत्रज्ञानाचा अधिक वापर आणि न्याय सर्वसामान्यांच्या आवाक्यात आणण्यासाठी सातत्याने प्रयत्न करणे आवश्यक आहे. लोकशाहीत न्यायसंस्थेवरील विश्वास हा केवळ न्यायालयांचा नव्हे, तर संपूर्ण राज्यघटनात्मक व्यवस्थेचा आधार असतो.

या घटनेत कायद्याचे उल्लंघन झाले असल्यास संबंधितांवर कायदेशीर कारवाई होणे अपेक्षित आहे. त्याचवेळी, ही घटना न्यायसंस्था आणि समाज यांच्यातील विश्वास अधिक मजबूत करण्याची गरजही अधोरेखित करते. न्यायालयीन निर्णयांशी मतभेद असू शकतात; परंतु त्यांची अभिव्यक्ती घटनात्मक आणि कायदेशीर चौकटीतच व्हावी, हीच लोकशाहीची खरी कसोटी आहे.

सारांश वृत्त

एअर इंडिया विमान दुर्घटना तपास अंतिम टप्प्यात; कॉकपिट रेकॉर्डर, मानसशास्त्रीय अहवालांचे विश्लेषण पूर्ण

■ दैनिक राज्य लोकतंत्र

नवी दिल्ली : एअर इंडिया विमान दुर्घटनेच्या तपासाने अंतिम टप्प्यात प्रवेश केला असून, तपास यंत्रणांनी कॉकपिट व्हॉईस रेकॉर्डर (CVR), फ्लाइट डेटा रेकॉर्डर (FDR) आणि वैमानिकांच्या मानसशास्त्रीय मूल्यमापनाचा सखोल अभ्यास पूर्ण केल्याची माहिती समोर आली आहे. अधिकृत अंतिम तपास अहवाल लवकरच सादर होण्याची शक्यता व्यक्त केली जात आहे.

तपासादरम्यान उड्डाणातील तांत्रिक माहिती, वैमानिकांमधील संभाषण, विमानाची कार्यप्रणाली, देखभाल नोंदी आणि इतर संबंधित पुराव्यांचे विश्लेषण करण्यात आले आहे. या आधारे दुर्घटनेमागील घटनाक्रम आणि संभाव्य कारणांचा अंतिम निष्कर्ष अहवालात मांडला जाणार आहे. सूत्रांच्या माहितीनुसार, तपासाचा मुख्य भर तांत्रिक बाबींसह मानवी घटकांच्या विश्लेषणावरही आहे. मात्र, अधिकृत अहवाल प्रसिद्ध होईपर्यंत अपघाताचे निश्चित कारण किंवा कोणत्याही व्यक्ती अथवा संस्थेची जबाबदारी निश्चित करण्यात आलेली नाही. दुर्घटनेनंतर नागरी विमान वाहतूक क्षेत्रातील सुरक्षा प्रक्रिया, प्रशिक्षण व्यवस्था आणि विमानांच्या देखभालीबाबत विविध प्रश्न उपस्थित झाले होते. अंतिम अहवालानंतर सुरक्षा मानकांमध्ये बदल किंवा अतिरिक्त शिफारशी जाहीर होण्याची शक्यता वर्तवली जात आहे. दरम्यान, तपास संस्थांनी अधिकृत निष्कर्ष जाहीर होईपर्यंत कोणत्याही प्रकारच्या तर्क-वितर्कांवर विश्वास न ठेवण्याचे आवाहन केले आहे. अंतिम अहवाल सार्वजनिक झाल्यानंतरच दुर्घटनेमागील नेमकी कारणे आणि शिफारसी स्पष्ट होणार आहेत.

भाजपमध्ये जाणार नाही म्हणत सुप्रिया सुळेंचा राजकीय संकेत

विरोधकांची भूमिका बदलतेय की नव्या समीकरणांची चाहूल?

■ दैनिक राज्य लोकतंत्र

मुंबई । विशेष विश्लेषण

राष्ट्रवादी काँग्रेस (शरदचंद्र पवार) पक्षाच्या खासदार सुप्रिया सुळे यांनी भाजपमध्ये प्रवेश करण्याच्या चर्चांना स्पष्टपणे फेटाळले आहे. मात्र, लोकसभा मतदारसंघ पुनर्रचना (ऽशश्रळाळीरींळेप) विधेयकाबाबत त्यांनी व्यक्त केलेल्या भूमिकेमुळे महाराष्ट्राच्या राजकारणात नव्या चर्चांना सुरुवात झाली आहे. प्रश्न केवळ भाजपमध्ये जाण्याचा नाही; तर विरोधी पक्षाची भूमिका आता मुद्द्यानुसार बदलत आहे का, हा आहे.

सुळे यांनी स्पष्ट केले की, सर्व राज्यांमध्ये लोकसभा जागांची समान प्रमाणात वाढ झाली, तर त्या प्रस्तावाचा विचार केला जाऊ शकतो. अंतिम निर्णय इंडिया आघाडी एकत्रितपणे घेईल, असेही त्यांनी म्हटले. या विधानाने विरोधासाठी विरोध करण्याऐवजी विषयानुसार भूमिका घेण्याचा संदेश दिला असला, तरी त्यामुळे विरोधी आघाडीतील एकमताबाबत प्रश्न निर्माण झाले आहेत.

गेल्या काही महिन्यांत महाराष्ट्रात बदलत्या राजकीय समीकरणांच्या चर्चा सातत्याने सुरू आहेत. विविध पक्षांतील नेत्यांच्या भेटी, वाढलेला संवाद आणि संभाव्य आघाड्यांच्या चर्चा यामुळे राजकीय वातावरण आधीच तापले आहे. अशा पार्श्वभूमीवर सुप्रिया सुळेंचे हे वक्तव्य केवळ संसदीय भूमिका नसून भविष्यातील राजकीय शक्यतांशी जोडून पाहिले जात आहे.

लोकशाहीत कोणताही पक्ष राष्ट्रीय महत्त्वाच्या विषयांवर स्वतंत्र भूमिका घेऊ शकतो. मात्र, मतदारांचा प्रश्न वेगळा आहे. निवडणुकीत ज्यांनी भाजपविरोधी भूमिका मांडली, त्याच पक्षांकडून नंतर काही मुद्द्यांवर सरकारला पाठिंबा मिळू लागला, तर त्यामागील भूमिका आणि तत्त्वे जनतेसमोर स्पष्ट केली जाणे आवश्यक आहे. मतदारांना राजकीय पारदर्शकतेचा अधिकार आहे.

याचबरोबर सत्ताधारी पक्षालाही प्रश्न विचारला जातो. जर विरोधी पक्षांतील नेत्यांशी संवाद वाढत असेल, तर तो केवळ संसदीय सहमतीसाठी आहे की व्यापक राजकीय पुनर्रचनेचा भाग आहे? अशा चर्चांमुळे निर्माण होणारा संभ्रम दूर करण्याची जबाबदारी सर्व पक्षांवर समान आहे.

राजकारणात भूमिका बदलणे हा लोकशाही प्रक्रियेचा भाग असू शकतो; परंतु त्या बदलामागील कारणे स्पष्ट नसतील, तर जनतेचा विश्वास कमी होऊ शकतो. त्यामुळे आजचा खरा मुद्दा कोण कुठे जाणार? हा नाही, तर जनादेश, वैचारिक सातत्य आणि राजकीय उत्तरदायित्व यांचा आहे.

सुप्रिया सुळे यांनी भाजपमध्ये जाण्याच्या अफवा फेटाळल्या असल्या, तरी त्यांच्या वक्तव्याने एक गोष्ट स्पष्ट केली आहेमहाराष्ट्रातील राजकारण अजूनही स्थिर नाही. आगामी काळात मतदार केवळ घोषणांकडे नव्हे, तर पक्षांच्या प्रत्यक्ष कृती आणि सातत्यपूर्ण भूमिकेकडे अधिक बारकाईने पाहतील.

भांडवल बाहेर गेल्याने भारताच्या अर्थव्यवस्थेवर ताण; देयतासंतुलन सलग दुसऱ्या महिन्यात तुटीत

■ दैनिक राज्य लोकतंत्र

मुंबई । वृत्तसंस्था

भारताचे देयतासंतुलन (इरश्रपलश ेष झराूशपीं - इेझ) मे महिन्यात सलग दुसऱ्या महिन्यात तुटीत राहिले आहे. परदेशी गुंतवणूक कमी होणे आणि देशातून भांडवल बाहेर जाणे ही त्यामागील प्रमुख कारणे असल्याची माहिती रिझर्व्ह बँकेच्या आकडेवारीतून समोर आली आहे.

तज्ज्ञांच्या मते, भारतात येणाऱ्या परकीय गुंतवणुकीपेक्षा बाहेर जाणारा पैसा वाढल्याने अर्थव्यवस्थेवर अतिरिक्त दबाव निर्माण झाला आहे. त्यातच आयात खर्च वाढणे आणि जागतिक आर्थिक अनिश्चिततेमुळे परिस्थिती आणखी कठीण झाली आहे. देयतासंतुलन तुटीत राहिल्यास देशाच्या परकीय चलन साठ्यावर, रुपयाच्या मूल्यावर आणि भविष्यातील परदेशी गुंतवणुकीवर परिणाम होऊ शकतो. त्यामुळे रिझर्व्ह बँक आणि केंद्र सरकारला परकीय गुंतवणूक वाढविणे आणि बाह्य आर्थिक ताळमेळ राखणे हे मोठे आव्हान ठरणार आहे. अर्थतज्ज्ञांचे म्हणणे आहे की, जागतिक बाजारातील अस्थिरता, परदेशातील आर्थिक मंदीची भीती आणि गुंतवणूकदारांची सावध भूमिका यामुळे पुढील काही महिन्यांतही भारताच्या बाह्य आर्थिक स्थितीवर दबाव कायम राहू शकतो. दरम्यान, या घडामोडींमुळे भारताची अर्थव्यवस्था मजबूत ठेवण्यासाठी परकीय गुंतवणूक आकर्षित करणे, निर्यात वाढवणे आणि आयातीवरील अवलंबित्व कमी करणे यावर सरकारला अधिक भर द्यावा लागणार असल्याचे मत तज्ज्ञांनी व्यक्त केले आहे.

हितसंबंधांचा संघर्ष टाळण्यासाठी सेबीचा मोठा निर्णय; वरिष्ठ अधिकाऱ्यांसाठी 'रेक्युजल' नियम लागू

■ दैनिक राज्य लोकतंत्र

मुंबई । वृत्तसंस्था

भारतीय शेअर बाजार नियामक संस्था सेबी (SEBI) ने हितसंबंधांच्या संघर्षावर नियंत्रण ठेवण्यासाठी महत्त्वाचा निर्णय घेतला आहे. नव्या नियमांनुसार, वैयक्तिक, व्यावसायिक किंवा आर्थिक हितसंबंध असलेल्या प्रकरणांपासून वरिष्ठ अधिकाऱ्यांना स्वतःला दूर (व्शलीीश) ठेवणे बंधनकारक करण्यात आले आहे.

बुधवारी जाहीर करण्यात आलेल्या या नव्या चौकटीनुसार, एखाद्या अधिकाऱ्याचा कोणत्याही प्रकरणाशी थेट किंवा अप्रत्यक्ष हितसंबंध असेल, तर त्या अधिकाऱ्याला त्या निर्णय प्रक्रियेत सहभागी होता येणार नाही. तसेच, नागरिकांनाही अशा संभाव्य हितसंबंधांच्या संघर्षाबाबत सेबीकडे तक्रार किंवा माहिती देण्याची मुभा देण्यात आली आहे.

याशिवाय, दरवर्षी किती अधिकाऱ्यांनी कोणत्या कारणामुळे स्वतःला निर्णय प्रक्रियेतून दूर ठेवले, याची माहिती सार्वजनिक करण्याची तरतूदही या धोरणात करण्यात आली आहे. त्यामुळे सेबीच्या कामकाजात अधिक पारदर्शकता आणि उत्तरदायित्व येण्याची अपेक्षा व्यक्त केली जात आहे.

बाजार तज्ज्ञांच्या मते, हा निर्णय भारताच्या वित्तीय नियामक व्यवस्थेतील विश्वास वाढविण्याच्या दृष्टीने महत्त्वाचा आहे. मात्र, हा नियम केवळ कागदावर न राहता त्याची कठोर अंमलबजावणी होते का आणि हितसंबंध लपविणाऱ्या अधिकाऱ्यांवर कारवाई होते का, याकडे आता गुंतवणूकदार आणि बाजाराचे लक्ष लागले आहे.

सेबीने हा निर्णय अशा वेळी घेतला आहे, जेव्हा नियामक संस्थांच्या पारदर्शकतेबाबत आणि हितसंबंधांच्या संघर्षाबाबत सातत्याने प्रश्न उपस्थित केले जात आहेत. त्यामुळे नव्या नियमांची प्रभावी अंमलबजावणी हीच या निर्णयाची खरी कसोटी ठरणार आहे.

भारत–यूके मुक्त व्यापार करार लागू; शुल्कात कपात, पण देशांतर्गत उद्योगांसमोर नव्या स्पर्धेचे आव्हान

■ दैनिक राज्य लोकतंत्र

नवी दिल्ली : भारत आणि युनायटेड किंगडम (यूके) यांच्यातील मुक्त व्यापार करार (ऋॲशश ढॲरवश असॲशशाशपीं) अधिकृतपणे लागू झाला असून, दोन्ही देशांमधील हजारो उत्पादनांवरील आयात शुल्कात कपात करण्यात आली आहे. या करारामुळे वस्तू आणि सेवा व्यापाराला चालना मिळण्याची अपेक्षा व्यक्त केली जात असली, तरी देशांतर्गत उद्योग, सूक्ष्म, लघु आणि मध्यम उद्योग (चड्चए) तसेच काही कृषी व उत्पादन क्षेत्रांसमोर वाढत्या स्पर्धेचे आव्हान निर्माण होण्याची शक्यता वर्तवली जात आहे.

भारत–यूके व्यापाराचा वार्षिक आकार सध्या सुमारे ४० अब्ज पौंड (अंदाजे ४.५ लाख कोटी) इतका असून, या करारामुळे पुढील काही वर्षांत द्विपक्षीय व्यापारात लक्षणीय वाढ होण्याची अपेक्षा आहे. कराराअंतर्गत अनेक औद्योगिक आणि ग्राहक वस्तूंवरील आयात शुल्क टप्प्याटप्प्याने कमी किंवा रद्द करण्यात येणार आहे. तसेच आयटी, वित्तीय सेवा, व्यावसायिक सेवा आणि इतर सेवा क्षेत्रांमध्ये भारतीय कंपन्यांना अधिक संधी उपलब्ध होण्याची शक्यता आहे.

मात्र, अर्थतज्ज्ञांच्या मते, शुल्क कमी झाल्यामुळे ब्रिटिश उत्पादने भारतीय बाजारात अधिक स्पर्धात्मक दरात उपलब्ध होतील. त्यामुळे देशांतर्गत उत्पादकांवर स्पर्धेचा दबाव वाढू शकतो. विशेषतः लघुउद्योग, उत्पादन क्षेत्र आणि काही पारंपरिक उद्योगांना या बदलाशी जुळवून घेण्यासाठी अतिरिक्त गुंतवणूक, तांत्रिक सुधारणा आणि धोरणात्मक पाठबळाची गरज भासू शकते.

व्यापार करारांमुळे निर्यात वाढ, गुंतवणूक आणि रोजगारनिर्मितीला चालना मिळू शकते, मात्र त्याचे लाभ सर्व क्षेत्रांपर्यंत समान प्रमाणात पोहोचतील का, हा महत्त्वाचा प्रश्न कायम आहे. उद्योग संघटनांनी सरकारकडे संवेदनशील क्षेत्रांवर होणाऱ्या परिणामांचे सातत्याने मूल्यमापन करण्याची मागणी केली आहे.

दरम्यान, केंद्र सरकारने हा करार भारताच्या जागतिक व्यापार विस्तारासाठी महत्त्वाचा टप्पा असल्याचे म्हटले आहे. मात्र, या कराराचा प्रत्यक्ष लाभ निर्यातदार, उद्योग आणि ग्राहकांना कितपत मिळतो, तसेच देशांतर्गत उद्योगांवरील परिणाम काय होतो, याकडे आता सर्वांचे लक्ष लागले आहे. .

स्विगी-एचपीसीएलची घरपोच एलपीजी सेवा सुरू; सोयीच्या नावाखाली पारंपरिक वितरकांसमोर नवे

■ दैनिक राज्य लोकतंत्र

नवी दिल्ली । वृत्तसंस्था

ऑनलाइन फूड आणि क्विक कॉमर्स क्षेत्रातील प्रमुख कंपनी Swiggy आणि सार्वजनिक क्षेत्रातील हिंदुस्तान पेट्रोलियम कॉर्पोरेशन लिमिटेड (HPCL) यांनी Instamart द्वारे घरपोच एलपीजी गॅस सिलिंडर वितरणाची प्रायोगिक (पायलट) सेवा सुरू करण्याची घोषणा केली आहे. या उपक्रमाअंतर्गत ग्राहकांना ऑन-डिमांड पद्धतीने स्वयंपाकाचा गॅस सिलिंडर कमी वेळेत घरपोच उपलब्ध करून देण्याचा प्रयत्न केला जाणार आहे.

कंपन्यांच्या माहितीनुसार, ही सेवा सुरुवातीला निवडक शहरांमध्ये प्रायोगिक स्वरूपात सुरू करण्यात येणार असून, ग्राहकांचा प्रतिसाद आणि कार्यपद्धतीचा आढावा घेतल्यानंतर तिचा विस्तार करण्याचा निर्णय घेतला जाईल. या उपक्रमामुळे शहरी भागातील ग्राहकांना जलद आणि सुलभ सेवा मिळण्याची अपेक्षा व्यक्त केली जात आहे. मात्र, या नव्या मॉडेलमुळे पारंपरिक एलपीजी वितरक, लहान एजन्सी आणि वितरण साखळीवर परिणाम होण्याची शक्यता व्यक्त केली जात आहे. क्विक-कॉमर्स कंपन्यांच्या वाढत्या हस्तक्षेपामुळे स्थानिक वितरकांच्या व्यवसायावर दबाव वाढू शकतो, अशी चिंता उद्योग क्षेत्रातून व्यक्त होत आहे. तसेच एलपीजीसारख्या ज्वलनशील उत्पादनाच्या जलद वितरणासाठी सुरक्षा मानके, प्रशिक्षित मनुष्यबळ आणि नियामक नियमांचे काटेकोर पालन होणे अत्यावश्यक असल्याचे तज्ज्ञांचे मत आहे. देशात डिजिटल सेवांचा विस्तार वेगाने होत असताना पारंपरिक सेवा व्यवस्थेचे स्वरूपही बदलत आहे.

अमेरिका-इराण संघर्ष तीव्र; लाल समुद्रातील ऊर्जा पुरवठ्यावर संकट, जागतिक तेल दर पुन्हा भडकले

■ दैनिक राज्य लोकतंत्र

वॉशिंग्टन/तेहरान । वृत्तसंस्था

अमेरिकेने इराणवर नव्या लष्करी कारवाया केल्यानंतर पश्चिम आशियातील तणाव आणखी वाढला आहे. या कारवायांना प्रत्युत्तर म्हणून इराणने लाल समुद्र (Red Sea) मार्गावरील ऊर्जा पुरवठा विस्कळीत करण्याचा इशारा दिला आहे. दरम्यान, अमेरिकेने नौदलाची नाकेबंदी लागू केल्याची माहिती समोर आली असून, या घडामोडींमुळे जागतिक कच्च्या तेलाच्या किमतींमध्ये पुन्हा वाढ झाली आहे.

लाल समुद्र हा जगातील सर्वात महत्त्वाच्या सागरी व्यापारी मार्गांपैकी एक मानला जातो. मध्य पूर्वेतून युरोप आणि इतर देशांकडे जाणाऱ्या तेल आणि नैसर्गिक वायूच्या मोठ्या प्रमाणातील वाहतुकीसाठी या मार्गाचा वापर केला जातो. त्यामुळे या भागातील कोणतीही लष्करी चकमक किंवा वाहतुकीतील अडथळा जागतिक ऊर्जा बाजारावर थेट परिणाम करू शकतो. ऊर्जा बाजारातील तज्ज्ञांच्या मते, संघर्ष अधिक वाढल्यास तेलाचा पुरवठा विस्कळीत होण्याची शक्यता आहे. त्याचा परिणाम इंधनाच्या किमती, महागाई, वाहतूक खर्च आणि जागतिक पुरवठा साखळीवर होऊ शकतो. भारतासारख्या मोठ्या प्रमाणात कच्चे तेल आयात करणाऱ्या देशांवरही याचा आर्थिक परिणाम होण्याची शक्यता व्यक्त केली जात आहे. दरम्यान, या वाढत्या तणावामुळे आंतरराष्ट्रीय बाजारात गुंतवणूकदारांमध्येही चिंता वाढली आहे. सुरक्षित गुंतवणुकीकडे कल वाढत असून, ऊर्जा बाजारातील अस्थिरता आणखी काही काळ कायम राहण्याची शक्यता तज्ज्ञांनी व्यक्त केली आहे.

कुडनकुलम अणुऊर्जा प्रकल्पाशी संबंधित डेटा डार्क वेबवर; राष्ट्रीय सुरक्षेबाबत चिंता, अधिकृत चौकशीची मागणी

■ दैनिक राज्य लोकतंत्र

नवी दिल्ली । वृत्तसंस्था

भारतातील सर्वात मोठ्या अणुऊर्जा प्रकल्पांपैकी एक असलेल्या कुडनकुलम अणुऊर्जा प्रकल्पाशी संबंधित संवेदनशील कागदपत्रे डार्क वेबवर प्रसिद्ध झाल्याचा दावा समोर आला आहे. "World Leaks' या रॅन्समवेअर गटाने आपल्या डार्क वेब पोर्टलवर प्रकल्पातील काही सुविधांचे कथित ब्लूप्रिंट्स, पुरवठादारांची माहिती, अभियांत्रिकी कागदपत्रे आणि इतर तांत्रिक दस्तऐवज प्रसिद्ध केल्याचा दावा केला आहे. या डेटाला त्यांनी Reliance Group मधून मिळालेली माहिती असे लेबल दिले आहे.

कुडनकुलम अणुऊर्जा प्रकल्प तामिळनाडूतील तिरुनेलवेली जिल्ह्यात असून भारत-रशिया सहकार्यांतर्गत विकसित करण्यात आला आहे. प्रकल्पातील युनिट-१ (२०१३) आणि युनिट-२ (२०१६) प्रत्येकी १,००० मेगावॅट क्षमतेचे आहेत आणि व्यावसायिक उत्पादनात आहेत. युनिट-३ ते ६ चे बांधकाम सुरू असून ते पूर्ण झाल्यानंतर प्रकल्पाची एकूण क्षमता ६,००० मेगावॅट होणार आहे. हा भारतातील सर्वात मोठा अणुऊर्जा निर्मिती प्रकल्प मानला जातो.

सायबर सुरक्षा तज्ज्ञांच्या मते, अणुऊर्जा प्रकल्पाशी संबंधित आराखडे, पुरवठा साखळी, कंत्राटदारांची माहिती किंवा तांत्रिक दस्तऐवज चुकीच्या व्यक्तींच्या हाती लागल्यास त्याचा वापर सायबर हल्ले, गुप्तचर कारवाया किंवा महत्त्वाच्या पायाभूत सुविधांवरील धोके वाढविण्यासाठी होऊ शकतो. त्यामुळे या दाव्याची तातडीने तांत्रिक आणि स्वतंत्र चौकशी होणे आवश्यक असल्याचे मत व्यक्त केले जात आहे.

या प्रकरणात Reliance Group चे नाव डेटा स्रोत म्हणून समोर आल्याने चर्चेला आणखी वेग आला आहे. सायबर सुरक्षेच्या घटनांमध्ये हल्लेखोर अनेकदा दिशाभूल करणारे दावेही करतात.

विशेष म्हणजे, २०१९ मध्येही कुडनकुलम अणुऊर्जा प्रकल्पाच्या प्रशासकीय नेटवर्कमध्ये मालवेअर आढळल्याची घटना समोर आली होती. त्यावेळी अणुऊर्जा महामंडळाने (NPCIL) प्रशासकीय नेटवर्कवर परिणाम झाल्याचे मान्य केले होते, मात्र अणुभट्टीच्या नियंत्रण प्रणालीवर कोणताही परिणाम झाला नसल्याचे स्पष्ट केले होते. त्या घटनेनंतर महत्त्वाच्या पायाभूत सुविधांच्या सायबर सुरक्षेबाबत अनेक प्रश्न उपस्थित झाले होते. सध्याच्या कथित डेटा लीकच्या दाव्यानंतर पुन्हा एकदा भारतातील महत्त्वाच्या पायाभूत सुविधांच्या सायबर संरक्षण व्यवस्थेवर चर्चा सुरू झाली आहे. तज्ज्ञांच्या मते, राष्ट्रीय सुरक्षेशी संबंधित प्रकल्पांमध्ये सहभागी असलेल्या सर्व सरकारी संस्था, सार्वजनिक उपक्रम आणि खासगी कंत्राटदार यांच्या सायबर सुरक्षा प्रणालींचे नियमित ऑडिट, पुरवठा साखळीची तपासणी आणि डेटा संरक्षणाची कठोर अंमलबजावणी आवश्यक आहे. दरम्यान, केंद्र सरकार, अणुऊर्जा महामंडळ (NPCIL) किंवा संबंधित संस्थांकडून या कथित डेटा लीकबाबत अधिकृत तपशील जाहीर करण्यात आलेला नाही. तपासानंतरच दस्तऐवजांची सत्यता, डेटा कुठून मिळाला आणि राष्ट्रीय सुरक्षेला प्रत्यक्ष धोका निर्माण झाला आहे का, याबाबत स्पष्टता येण्याची अपेक्षा व्यक्त केली जात आहे.